

KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS
DIABETEKSESTA SUOMI24-KESKUSTELUPALSTALLA JA
YLEN VERKKOUUTISISSA

Peppi Hälvä
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Peppi Hälvä	
Työn nimi Korpusavusteinen diskurssintutkimus <i>diabeteksesta</i> Suomi24-keskustelupalstalla ja Ylen verkkouutisissa	
Oppiaine suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika kevät 2023	Sivumäärä 53+liite
<p>Tiivistelmä</p> <p>Terveystietoa välitetään jatkuvasti eri medioiden kautta, ja ihmiset omaksuvat tietoa näistä medioista myös omaan puheeseensa. Monet uskomukset terveyteen liittyen mukautuvat sen mukaan, mitä ihmiset kuulevat ja näkevät. Internetistä on tullut yksi keskeisimmistä väylistä jakaa terveyteen liittyvää tietoa, ja etenkin keskustelupalstoilla näiden terveystietojen jakamisesta on tullut yleistä palstojen tarjoaman anonymitietin ja vertaistuen vuoksi. Myös diabeteksesta, joka on yksi yleisimmistä kansansairauksista niin Suomessa kuin ulkomailla, jaetaan jatkuvasti tietoa, kokemuksia, vertaistukea ja vinkkejä erilaisilla alustoilla.</p> <p>Tutkimukseni teoreettis-metodologisena taustana toimii korpusavusteinen diskurssintutkimus, jota kutsutaan myös lyhenteellä CADS. CADS yhdistelee määrällisen korpus tutkimuksen sekä laadullisen diskurssintutkimuksen menetelmiä: korpus tutkimuksen menetelmien avulla kerään Suomi24-korpuksista noodin <i>diabetes</i> 100 tilastollisesti merkitsevintä kollokaattia, ja CADSin mukaisesti jaan kollokaatit niiden merkitysten mukaisesti diskurssiprosodioihin, joiden pohjalta muodostan diabetesta koskevat diskurssit Suomi24-keskustelupalstalla. Tutkimuskysymykseni tässä tutkimuksessa ovat: 1. Mitä kollokaatteja sana diabetes saa Suomi24-keskustelupalstan verkkokorpuksessa ja millaisia diskurssiprosodioita niistä muodostuu? 2. Millaisia diskursseja diabeteskeskustelussa esiintyy? 3. Mitä eroavaisuuksia diabeteksen diskursseissa ilmenee Suomi24-keskustelupalstalla ja Ylen verkkouutisissa?</p> <p>Merkitsevät kollokaatit jakautuvat yhdeksään diskurssiprosodiaan, jotka ovat <i>lääketieteelliset sairaudet, sairastamisen tyypit, sairastuminen ja sairastaminen, altistavat tekijät, hoito ja parantuminen, asiantuntijuus, määrä ja kasvu, ennakointi</i> sekä <i>muut</i>. Näiden diskurssiprosodioiden perusteella diabetekselle muodostuu neljä diskurssia: <i>diabetes vaarallisena sairautena, diabetes yleisenä kansansairautena, diabetes itseaiheutettuna sairautena</i> sekä <i>pyrkimys diabeteksen parantamiseen</i>. Diskurssit ilmaisevat, että diabetes sairautena huolestuttaa ihmisiä, ja siitä pyritään parantumaan erilaisten neuvojen ja hoitomuotojen kautta. Pyrkimys elintapojen korjaamiseen näyttäytyy aineistossa vahvasti. Diabetes puhuttaa yhdessä muiden kansansairauksien ja laajemman tautikirjon kanssa, ja yleinen huoli sairauksien yleisyydestä välittyy aineistosta. Yhtäläisyyksiä Ylen verkkouutisten aineistoon näyttäytyy suuressa kuvassa: sairauden, hoidon ja parantumisen kuvaus ovat esillä sekä Suomi24-palstalla että Ylen uutisissa. Kuitenkin esimerkiksi tieteellisessä keskustelussa on eroja. Työni tulosten perusteella voidaan jatkossa kehittää terveysviestintää ja -sivistystä, jotta kansalaisten ymmärrys sairauksista olisi oikeaoppista ja ajantasaista.</p>	
Asiasanat korpuslingvistiikka, korpusavusteinen diskurssintutkimus, CADS, diskurssiprosodia, diskurssi, diabetes	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1 Esimerkki neljästä konkordanssirivistä.....	12
KUVIO 2 Laajennettu haku Korp-käyttöliittymästä.....	17
KUVIO 3 Näkymä AntConcin hakuikkunasta.....	19
KUVIO 4 Diskurssiprosodiat.....	23

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Diskurssiprosodia <i>lääketieteelliset sairaudet</i>	23
TAULUKKO 2 Diskurssiprosodia <i>sairastamisen tyypit</i>	25
TAULUKKO 3 Diskurssiprosodia <i>sairastuminen ja sairastaminen</i>	26
TAULUKKO 4 Diskurssiprosodia <i>altistavat tekijät</i>	29
TAULUKKO 5 Diskurssiprosodia <i>hoito ja parantuminen</i>	31
TAULUKKO 6 Diskurssiprosodiat <i>asiantuntijuus, määrä ja kasvu sekä ennakointi</i>	32
TAULUKKO 7 Diskurssiprosodia <i>muut</i>	34
TAULUKKO 8 Diskurssiprosodioiden vertailu.....	45

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA.....	5
	2.1 Korpuslingvistiikka.....	5
	2.2 Diskurssintutkimus	6
	2.3 Fraseologia	8
	2.3.1 Kollokaatio.....	9
	2.3.2 Diskurssiprosodia	12
3	AINEISTO JA MENETELMÄ	15
	3.1 Suomi24-keskustelupalsta aineistona	15
	3.2 Aineiston keruu.....	16
	3.3 Korpusavusteinen diskurssintutkimus.....	17
	3.3.1 Kollokaatioanalyysi	18
	3.3.2 Diskurssiprosodioiden ja diskurssien analyysi.....	19
4	ANALYYSI JA TULOKSET.....	21
	4.1 Diabeteksen merkitsevät kollokaatit	21
	4.2 Diabeteksen diskurssiprosodiat	22
	4.3 Diabeteksen diskurssit.....	34
	4.3.1 Diabetes vaarallisena sairautena.....	35
	4.3.2 Diabetes yleisenä kansansairautena.....	37
	4.3.3 Diabetes itseaiheutettuna sairautena	40
	4.3.4 Pyrkimys diabeteksen parantamiseen	42
	4.4 Vertailu Suomi 24-keskustelupalstan ja Ylen verkkouutisten välillä.....	44
5	PÄÄTÄNTÖ.....	49
	LÄHTEET	53
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä maisterintutkielmassa tutkin, millä tavalla diabeteksestä keskustellaan Suomi24-verkkokeskustelupalstalla ja millaisia asioita diabeteskeskustelussa ilmenee. Diabetes on jatkuvasti uutisotsikoissa esimerkiksi sen yleisyyden vuoksi (ks. esim. Yle Uutiset 2022) ja sen eri muotoja sairastaakin Suomessa noin puoli miljoonaa ihmistä (Diabetesliitto 2022c) sekä maailmalla yli 420 miljoonaa ihmistä (World Health Organization 2022).

Terveystietoa tulee median välityksellä lukijoille jatkuvasti eri kanavia pitkin, mikä takaa laajan saatavuuden niin tieteelliseen tietoon kuin omakohtaisiin neuvoihinkin (Gotti 2014: 24). Televisio ja muut massamediat ovat tärkeä osa saamis-
tamme vaikutuksista ja käsityksistä terveyteen liittyen. Monet uskomuksistamme ter-
veyteen, sairauksiin ja lääkkeisiin liittyen muokkautuvat sen mukaan, mitä näemme,
kuulemme ja luemme mediasta. (Wright, Sparks & O’Hair 2013: 208.) Internetistä hae-
taan tietoa ja samaistumispintaa omiin sairauksiin, ja tietoa omaksutaan myös muiden
ihmisten omista kokemuksista. Internetistä on tullut yksi keskeisimmistä väylistä ja-
kaa terveystietoja ja ajatuksia terveyteen ja sairauksiin liittyen. Erilaiset sivustot, kuten
Facebook, tarjoavat nopean väylän terveystietojen julkaisuun ja vastausten saamiseen
tuhansilta muilta käyttäjiltä. Laaja käyttäjäkunta vaikuttaa vastauksillaan lukijan aja-
tuksiin omasta sairaudestaan tai sairaudesta yleisesti. (Hunt 2015: 72). Tässä tutki-
muksessa tutkin näiden seikkojen pohjalta terveystietoja diabeteksestä verkkokes-
kustelupalstalla, jossa kaikki käyttäjät voivat jakaa omia tietojaan, käsityksiään ja nä-
kemyksiään sairaudesta. Koska keskustelu internetissä perustuu hyvin laajalti ihmis-
ten omiin kokemuksiin, on mielekästä tutkia, millaisia tietoja ihmisillä on diabetek-
sestä ja miten sairaudesta puhutaan verrattuna luotettavana pidettyyn uutiskana-
vaan. Median vaikutusvalta terveyspuheen alustana sekä diabeteksen merkittävä
paikka osana suomalaista kansantautikirjoa luovat tälle tutkimukselle tutkimusikku-
nan. Tutkimuksen seurauksena tulevaisuudessa pystytään mahdollisesti keskitty-
mään enemmän median tuottaman tiedon oikeaoppisuuteen ja tieteellisyyteen sekä
näin lisätä ihmisten tietoa sairauksista ja niiden ehkäisystä.

Diabetes on pitkäaikaissairaus, insuliinin absoluuttisesta tai suhteelli-
sista vajauksesta johtuva aineenvaihduntatauti, jolle ovat ominaisia muun muassa

veren suurentunut glukoosipitoisuus, glukoosin runsas erittyminen virtsaan ja rasva-aineenvaihdunnan häiriintyneisyys. (Terveyskirjasto 2016a; Diabetesliitto 2022c.) Diabetes, joka tunnetaan vanhalta nimeltään myös sokeritautina, vaatii päivittäistä omahoitoa lääkkeillä ja ruokavaliolla. Insuliinin vajavainen erittyminen johtuu haiman puutteellisesta tai loppuneesta toiminnasta. Diabetes käsitetään sairauskirjona, johon kuuluu joukko useita erilaisia sairauksia, mutta niitä kaikkia yhdistää energia-aineenvaihdunnan häiriö, joka näkyy kohonneena veren sokeripitoisuutena. (Diabetesliitto 2022c.) Tunnetuimmat diabetestyyppit ovat tyyppin 1, tyyppin 2 sekä raskausajan diabetes. Näiden lisäksi sairauskirjoon kuuluu kuitenkin muitakin ilmenemismuotoja (Diabetesliitto 2022c). Uutisointi keskittyy usein juuri tyyppin 1 ja tyyppin 2 diabetekseen, ja ne ovatkin Suomessa yleisesti tunnettuja sairauksia, joiden perustiedot opetetaan jo peruskoulussa terveystiedon tunneilla. Silti mediassa uutisoidaan jatkuvasti harhaanjohtavasti eri tyypeistä, ja sairauksista kerrotaan vanhentunutta tietoa. (Luoma 2015.) Siksi on tärkeää tutkia informaation välittymistä median kautta ja sen myötä ihmisten käsityksiä sairaudesta. Lisäksi diabeteksen paikka osana suomalaista kansantautikirjoa tekee diabetespuheen tutkimisesta merkityksellistä. Sairaudesta puhumista tutkiessa voidaan saada selville ihmisten tietoa ja ymmärrystä kansantaudeista sekä niiden ehkäisystä. Kansantaudit määritellään sairauksiksi, joilla on suuri merkitys koko väestön terveydentilalle. Ne ovat yleisiä väestössä ja ovat myös yleisiä kuolleisuuden aiheuttajia (Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Tutkimukseni on korpuslingvistiikka eli tietokoneavusteista korpustutkimusta kielen muodoista ja käytöstä. Tutkimuksen teoreettis-metodologisena viitekehystenä toimii korpusavusteinen diskurssitutkimus, joka tarjoaa tutkimukselleni sekä teoriapohjan että analyysimetodit. Tavoitteenani on selvittää, millaisia diskursseja esiintyy diabeteskeskustelussa Suomi24-verkkokeskustelupalstalla. Aineiston tutkimukseeni saan Kielipankin Korp-käyttöliittymän Suomi24-verkkokorpuksesta, josta pyrin tilastollisia metodeja käyttämällä löytämään diskurssiprosodioita. Tutkimalla kollokaatteja eli leksikaalisia myötäesiintymiä voidaan tutkia, mitkä sanat yleensä esiintyvät yhdessä *diabetes*-sanalla ja näin tehdä päätelmiä keskustelijoiden ajatuksista ja käsityksistä koskien diabetesta. Tilastollisesti merkitsevät kollokaattit jaetaan merkitysryhmiin eli diskurssiprosodioihin, joiden avulla voidaan päätellä, missä yhteyksissä ja miten diabeteksesta sekä sairastamisesta puhutaan. Aineistosta samankaltaisuuksia ja esiintymisyhteyksiä tarkastelemalla voidaan hahmotella diabetespuheessa esille nousevia diskursseja. Tuloksia kandidaatintutkielmani (Hälvä 2021) tuloksiin vertaamalla voidaan lisäksi pohtia tiedon siirtymistä tiedotusvälineistä kansalaisille sekä tiedon yleistajuistamisen onnistumista. Tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa ovat:

1. Mitä kollokaatteja sana *diabetes* saa Suomi24-keskustelupalstan verkkokorpuksessa ja millaisia diskurssiprosodioita niistä muodostuu?

2. Millaisia diskursseja diabeteskeskustelussa esiintyy?
3. Mitä eroavaisuuksia diabeteksen diskursseissa ilmenee Suomi24-keskustelupalstalla ja Ylen verkkouutisissa?

Hypoteesini tässä tutkimuksessa on, että diabeteskeskustelu Suomi24-palstalla on tosiasioiden puolesta vääristynyttä ja kansalaisten toisilleen jakamat tiedot diabeteksestä ovat liioiteltuja, vääristyneitä ja värittyneitä, sillä esimerkiksi Luoma (2023) on kirjoittanut, että käsitykset diabeteksestä ovat vääristyneitä etenkin tyypin 1 kohdalla. Väärät käsitykset ovat usein tahattomasti jaettuina. Esimerkiksi Kendeou (2019) on ilmaissut, että valheellisen tiedon jakaminen liittyy usein siihen, että jakajan on tarkoitus välittää todenmukaista tietoa, mutta saamansa väärän tiedon vuoksi välittää itsekin valheellista informaatiota. Ajattelen, että eri diabetestyyppien välille ei osata tehdä eroa, eikä diabetes sairautena ole kaikille täysin tuttu.

Korpusavusteinen diskurssitutkimus on verrattain melko uusi tutkimusala, ja vasta 2000-luvulla on ajateltu kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmetodin yhdistämisen olevan mahdollista ja mielekäästä (Jantunen 2018b: 21–22). Korpusavusteista diskurssitutkimusta ovat Suomessa tehneet muun muassa Ainiola & Jantunen (2019). He ovat tutkineet slanginimiä *Hesa* ja *Stadi* niin ikään Suomi24-keskustelupalstalla. Tulokset paljastivat asenne-eroja puheessa eri termejä käytettäessä. Lisäksi Jantunen on tutkinut puhetta homojen ja heterojen ympärillä Suomi24-keskustelupalstalla (Jantunen 2018a; Jantunen 2018b). Tutkimus osoitti selkeästi useita diskursseja seksuaaliryhmistä puhuttaessa. Esimerkiksi uskontoon, politiikkaan ja väkivaltaan liittyvät diskurssit näkyivät aineistossa selkeästi. Käytän Jantusen tutkimusta eräänlaisena ponnistuslautana omalle tutkimukselleni, vaikka tutkimusasettelu ja analyysimetodi eroavatkin toisistaan. Tarkoitukseni on tutkia ihmisten asenteita korpusaineiston avulla, mitä myös Jantunen on tehnyt. Diabetesta ja siitä uutisointia ovat tutkineet aiemmin muun muassa Bednarek (2020), Paju (2006) sekä Pöllänen ja Vartiainen (2006). Bednarekin tutkimuksessa tarkasteltiin korpusavusteisesti viittauksia kahden etnisen ihmisryhmän diabeteksestä uutisoinnissa Australiassa. Tuloksissa ilmeni vahvasti negatiivissävytteinen puhe, ja esimerkiksi korkea riski ja todennäköisyys sairastua diabetekseen nostettiin tuloksissa esiin. (Ks. Bednarek 2020.) Paju sekä Pöllänen ja Vartiainen ovat tutkineet tyypin 2 diabetesta koskevaa uutisointia, mikä rajaa tutkimusikkunan pienemmäksi verrattuna omaan tutkimukseeni. Pöllänen ja Vartiainen tutkivat erääseen hankkeeseen liittyvää uutisointia ja totesivat tuloksissa uutisoinnin keskittyvän vahvasti ihmisten omiin kokemuksiin ja pinnallisiin seikkoihin varsinaisten neuvojen ja ohjeiden sijaan. (Ks. Pöllänen ja Vartiainen 2006.) Pajun tutkimuksessa uutisointi tyypin 2 diabeteksestä keskittyi vahvasti sairauden ehkäisyyn henkilökohtaisella tasolla vastuullistamalla sairastajan. Näissä tutkimuksissa esiintyy piirteitä myös omasta tutkimusasetelmastani, mutta varsinaisesti vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin tällä rajauksella tehty. Miettinen on lisäksi tutkinut

lääketieteen yleistajuistamista ja popularisointia mediassa erään lääketieteellisen tutkimuksen yhteydessä. (Ks. Miettinen 2016.) Tutkimus tukee omaa maisterintutkielmaani median tarjoaman yleistajuistamisen näkökulmasta, mitä palaan pohtimaan tutkimukseni päätännössä.

Tutkielmassa tarkastelen siis kansalaisten diabetespuhetta ja pyrin hahmottamaan laajempia, vallitsevia diskursseja diabeteksen yhteydessä. Samalla tutkin eroavaisuuksia median ja kansalaisten puheen välillä. Tutkimukseni etenee ensin tutkimuskentän teorian ja metodien tarkastelusta aineiston analyysiin ja tuloksiin. Lopuksi pohdin vielä omaa tutkimustani ja sen mahdollisia vaikutuksia ja jatkoa kielen tutkimuksen kentällä. Tutkimukseni sijoittuu melko poikkitieteellisesti sekä kielentutkimuksen että terveystieteiden kentälle, ja se voi tarjota mahdollisesti jatkossa apua terveydentiloja ja sairauksia koskevaan uutisointiin sekä mediakeskusteluun. Vaikka kansalaisten kirjoituksiin ja kielenkäyttöön on melko haastavaa tällä tavalla puuttua, voidaan tämän tutkimuksen tuloksia hyödyntää mediatalojen uutisointia suunnitellussa sekä esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen viestinnässä.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Korpuslingvistiikka

Tutkimukseni sijoittuu korpuslingvistiikan tutkimuskentälle, sillä se tarjoaa tutkimukselleni aineistonkeruumenetelmän. Korpuslingvistiikka tarkoittaa kielentutkimuksen kenttää, joka keskittyy tutkimaan kielen muotoa ja toimintaa tietokoneistetun korpusaineiston avulla. Oikeastaan korpuslingvistiikka on enemmän metodikenttä, joka hyödyntää korpuksia, kuin teoria. Tästä syystä palaankin tarkemmin korpuslingvistisen tutkimuksen käytännön toteuttamiseen luvussa 3.3. Korpustutkimus on todella aineistolähtöistä ja pyrkii kuvailemaan tekstin tuottajan ja vastaanottajan välisiä suhteita todellisen elämän kielenkäytön avulla. Korpuslingvistisellä tutkimuksella voidaan pyrkiä myös kuvaamaan kielisysteemimme käyttöä. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 5; Baker 2006: 1; Lounela & Heikkinen 2012: 121–122.) Kaikki korpustutkimus perustuu kielipiirteiden tutkimiseen. Kielipiirteiden tutkimuksen avulla voidaan tarkastella kielen suhteita ja käyttöä. Näitä tutkittavia kielipiirteitä voi olla esimerkiksi sanasto. (Tyrkkö & Taavitsainen 2012: 309.) Korpukset ovat tyypillisesti todella laajoja tekstikokoelmia luonnollisista teksteistä tai tekstien osista, ja ne ovat koottuja tutkimustarpeisiin. Näissä tutkimuksissa pyritään esimerkiksi osoittamaan kielen näkökulmia, joiden avulla voidaan johtaa lingvististä analyysia. (Stubbs 2001: 25; Sinclair 1991: 171; Lounela & Heikkinen 2012: 121.) Sana *korpus* tulee latinasta, ja se tarkoittaa ruumista, *body of evidence*, jolloin korpus merkitsee kielitieteessä ikään kuin kielen ruumista (Baker 2006).

Viime vuosina esimerkiksi Suomessa on tutkimuksissa käytetty valmiiksi koottuja, strukturoituja korpuksia, mutta myös tutkijan itse kokoama korpus voi olla tutkimuksen kannalta otollinen. *Korpus* terminä viittaa nykyään elektroniseen korpukseen tai tietokonekorpukseen, mutta se voi tarkoittaa myös mitä tahansa kielen

tutkimuksen kohteena olevaa koottua materiaalia. Nykyisin lähes kaikki merkitsevät korpuukset ovat kuitenkin tietokonekorpuksia, ja niitä pidetään soveliaina, kun ne ovat autenttisia, edustavia, tarpeeksi suuria, koneluettavia, dokumentoitavia, pysyviä sekä julkisia. (Nevalainen & Rissanen 2012: 320; Luodonpää-Manni ym. 2020; Lounela & Heikkinen 2012: 121.) Korpuukset ovat suosittuja tutkimuskohteita, sillä ne tarjoavat empiiristä aineistoa kielenkäytöstä. Niiden avulla voidaan testata hypoteeseja kielenkäytöstä, vastata monenlaisiin tutkimuskysymyksiin ja pureutua esimerkiksi tietyn sanan käyttöön. Korpustutkimuksella saadaan tyypillisesti määrällistä tietoa, joka usein on tutkijan intuition tavoittamattomissa, mutta määrällisen tiedon lisäksi korpuspohjainen tutkimus vaatii laadullista tarkastelua toiminnallisuuden tulkinnessa. (Luodonpää-Manni ym. 2020; Baker 2006: 2.) Korpusten avulla voidaan tutkia laajojakin ilmiöitä sanaston esiintymien kautta, mutta on otettava huomioon, että niiden perusteella saadut tulokset ovat aina sidoksissa aikaan, paikkaan ja kontekstiin. Kaikki korpuukset ovat ainakin osittain homogeenisiä, sillä ne koostuvat yhden kielen tai yhden kielen rekisterin tai varieteetin teksteistä. Mutta osittain ne ovat myös heterogeenisiä, sillä korpuukset koostuvat sisällöltään erilaisista teksteistä. (Lounela & Heikkinen 2012: 121.) Korpustutkimuksesta tekee erityisen antoisaa se, että tutkimuksen avulla voidaan tunnistaa toistuvia variaatioita leksikaalisissa rakenteissa, mikä muiden tutkimusmetodien kanssa on haastavaa. Korpusten tutkimustarkoituksellisuuden vuoksi ne ovat otollinen tapa tehdä automatisoituja hakuja koskien kielenpiirteitä. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 6; Sinclair 1991: 171; Luodonpää-Manni ym. 2020: 460.) Omassa tutkimuksessani takaan korpuksen käytöllä aineiston, joka antaa mahdollisimman laajan otannan tutkittavasta ilmiöstä määritettynä ajankohtana.

2.2 Diskurssintutkimus

Diskurssintutkimus on laaja kenttä, ja se määritellään eri tieteenaloilla hyvin eri tavalla. Kielitieteen ja esimerkiksi sosiaalitieteen määritteet diskurssintutkimukselle ovat hyvin erilaisia. Diskurssintutkimukselle kielitieteessä tyypillistä on näkemys kielestä sosiaalisena toimintana. Kielellinen toiminta paikantuu aina myös tiettyyn tilanteeseen ja aikaan, mutta siihen ovat liitoksissa aikaisemmat tilanteet, niissä käytetty kieli sekä normit, rutiinit ja arvot. Kielen sosiaalinen luonne tarkoittaa myös sitä, että kielenkäyttö on tilanteista, jolloin se vaihtelee tilanteen ja siinä toimivien tahojen mukaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 14–15.) Diskurssintutkimuksen ytimessä oleva diskurssi on diskurssintutkimuksen tavoin laaja, tieteittäin vaihteleva termi, mutta se voidaan nykyään käsittää kielitieteessä muun muassa suhteellisen vakiintuneena kielenkäyttönä tietyssä tilanteessa tai tietyllä alalla. Esimerkiksi Brown ja Yule (1983) ovat määritelleet diskurssin kielenkäytöksi kontekstissaan, kun taas Harris jo 1950-luvulla

määritteli sen lauserajat ylittävänä kielenkäyttönä (Harris 1952). Fairclough on muotoillut, että diskurssi viestittää tiettyä näkökulmaa käytössä olevasta kielestä (Fairclough 2003: 3). Brownin ja Yulen määritelmän ymmärtääkseen on tarkasteltava kontekstin käsitettä. Se viittaa kielenulkoiseen ympäristöön, jossa kieltä käytetään, ja seikkoihin, jotka vaikuttavat kielen tulkintaan. Vakiintuneet kielenkäyttönormit sosiaalisessa ympäristössä vaikuttavat välittyvään kokonaiskuvaan, ja tämä tiivistääkin kontekstin termin ja ilmiön melko hyvin. Kontekstin lisäksi diskurssia rakentaa teksti, joka merkitsee tutkittavan kielenilmauksen konkreettista tekstuaalista lähiympäristöä. (Jantunen 2004: 11–12.) Konteksti ja konteksti esiintyvät rinnakkain teksteissä ja rakentavat diskursseja tekstiympäristössä.

Yleinen näkökulma on, että diskurssit ovat kiteytyneitä, tietystä näkökulmasta rakennettuja merkityksellistämisen käytänteitä, jotka esimerkiksi ilmaisevat, miten jokin ilmiö materiaalistuu kielenkäytössä. (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 30, 36.) Diskurssin voidaan ajatella olevan myös kielenkäyttöä, joka heijastaa sosiaalista järjestystä ja samalla luo sitä sekä muovaa yksilön tapaa olla vuorovaikutuksessa eri yhteisöjen kanssa (Heikkinen 2012: 94). Baker on ilmaissut asian esimerkiksi niin, että lukijana myös odotamme kielenkäytön olevan tietyissä konteksteissa sille yhteydelle tyypillistä (Baker 2006: 3). Diskurssit ovat oikeastaan sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön yhteenkietoutumaa, sillä diskurssintutkimus on kielenkäytön tutkimusta, jossa kielellinen tarkastelu ja tulkinta yhdistetään sosiaalisen toiminnan tarkasteluun. (Luodonpää-Manni ym. 2020.) Tekstipiirteet ovat tutkimuskohteena esimerkkejä laajemmista, jaetuista merkityksistä. Niiden avulla voimme päätellä ja tarkastella suurempia, vallitsevia käsityksiä tutkittavista ilmiöistä.

Diskursseihin liittyy vahvasti myös niiden mukautuminen lähettäjältä vastaanottajalle. Käytämme kieltä kattavasti hallitsemamme sanaston ja kieliopin mukaan, mutta toistuvasti käyttöön valitut sanat ilmaisevat ihmisten suhtautumista käsiteltävänä olevaan asiaan. (Stubbs 1996: 158.) Diskurssin ajatus toimiikin juuri silloin, kun sen ymmärrys jaetaan sosiaalisesti. Partington, Duguid ja Taylor määrittelevät diskurssin merkitykseksi kielenkäytön yläpuolella. Diskurssintutkimus tässä yhteydessä ja tutkimuksessa muotoutuu siis lausetta laajemman merkityksen tutkimukseksi. Diskurssit ovat vaikeasti määriteltävissä myös sen vuoksi, että niiden aikasidonnaisuuden takia niiden merkitys ja olemus muuttuu koko ajan, joten aineistopohjaisen analyysin äärelle myöhemmin palaaminen on hankalaa. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 2.)

Tässä tutkimuksessa tarkoitan diskurssilla sosiaalisesti jaettua merkitystä lausetta laajemmassa kontekstissa. Perustan kuitenkin diskurssianalyysini aineistossa ilmeneviin seikkoihin ja teemoihin, jolloin analyysin lähtökohtana ovat sanat, lauseet ja virkkeet. Diskurssin merkitys muotoutuu kontekstissa kielenkäyttäjien kesken, jotka jakavat saman ymmärryksen aiheesta tai muodostavat sen aiheen käsittelyn

yhdessä. Näin keskustelupalstalla tuotettu keskustelu rakentaa osallisten kesken dia-
betekseen liittyviä diskursseja.

2.3 Fraseologia

Kaikki käyttämämme kieli on sidoksissa jo osaamaamme ja tiedostamaamme kieleen ja tietoon. Emme elä tyhjiössä, joten kaikella käyttämällämme kielellä on joku merkitys ja syy (Jantunen 2018a). Lisäksi käytämme kieltä tiettyjen kaavojen mukaisesti, sillä käytetyt kaavat kertovat asenteistamme. Käytämme kielessämme jatkuvasti rakenteita, jotka koostuvat sanoista, jotka esiintyvät useasti yhdessä toistensa kanssa. Nämä rakenteet muodostuvat kielioppisääntöjen ja sanajärjestyksen lisäksi omaksumistamme sanayhteyksistä. Perinteinen kielikäsitys on rakentunut sen ympärille, että kieli koostuu kielioppisäännöistä ja sanastosta (Gries 2008: 10). Sanaston merkityksellä ei ole tämän käsityksen mukaan ollut merkitystä, vaan sanat on nähty ainoastaan rakenteellisina osina kieltä (Gries 2008: 10). Kuitenkin esimerkiksi Hoey (2005) on kääntänyt asetelman toisinpäin, ja hän kuvaa sanastoa monimutkaisena ja systemaattisesti rakentuneena kokonaisuutena. Kielioppi on ainoastaan tämän sanastollisen moniulotteisuuden seurausta. (Hoey 2005: 1.) Tätä sanaston merkitykseen keskittyvää kielikäsitystä kutsutaan fraseologiseksi käsitykseksi. Kielioppisääntöjen lisäksi valitsemme käyttämäämme kieltä idiomaattisen valinnan mukaan. Sinclair on kuvannut idiomaattisen valinnan perussääntöä (*idiom principle*) sanojen käyttöönottona kielenkäyttäjän hallussa olevasta joukosta erilaisia sanojen yhdistymismahdollisuuksia, sillä ei ole sattumaa, missä yhteyksissä käyttämämme sanat esiintyvät. Natiivilla kielenkäyttäjällä on hallussaan suuri joukko valmiita idiomaattisia rakenteita, joista valitaan tilanteeseen sopiva kielenaines. Mikä tahansa kielenaines ei kuitenkaan sovi käytettäväksi, vaan niiden käyttöä ohjaavat ja rajoittavat idiomaattiset esiintymisrajoitukset ja –preferenssit. Muuten kyseessä olisi vapaan valinnan perussääntö (*open choice principle*), mutta sanojen on sovittava käyttöyhteyteensä. (Sinclair 1991.) Fraseologisuus näkyy idiomiperiaatteen lisäksi esimerkiksi Hoeyn esittelemässä leksikaalisen primingin (*lexical priming*) teoriassa, joka kuvaa sanojen valikoitumista käyttöön enemmän psykolingvistisen teorian kautta. Valikoimme tilannekohtaisesti sanat ja kielen joko tiedostetusti tai tiedostamatta sanoista, joiden käyttö yhdessä on vakiintunutta. Näin muodostamme rakenteita kieleen, vaikka emme ymmärtäisi tekevämme niin. Psykolingvistisen teorian kannalta juuri sanojen väliset suhteet ovat tässä keskiössä. (Hoey 2005: 8.)

Kieleen liitoksissa olevat opitut kaavat tulevat osana myös kulttuurista. Niitä on vaikea oppia, jos kieltä opettelee vieraana kielenä, sillä sanat saattavat tarkoittaa samaa, mutta esiintyä silti eri käyttöyhteyksissä. Kieli on sidoksissa kielenkäyttötilanteeseen, sillä joidenkin sanojen merkitys vaihtelee sen mukaan, miten niitä

käytetään (Stubbs 2009: 120). Esimerkiksi Gries kuvaa ilmausta *twist the night away* termin *away* kautta. Yksinään sana kuvaa fyysistä tilasta poistumista, mutta fraasissa muiden sanojen kanssa sen merkitys muuttuu tarkoittamaan aikaa ja ajan muutosta. (Gries 2008: 11.) Tämä ilmentää juuri fraseologiaa, sillä kieli on yhteydessä tilanteeseen, ja se ymmärretään oikein tilanteen ja ympäröivän käyttöyhteyden takia. Tärkeää ja oleellista onkin, että ymmärretyt merkitykset rakentuvat yhteiskunnallisessa ja sosiokulttuurisessa vuorovaikutuksessa (Jantunen 2018a: 5). Ilmausten tyypilliset käytötavat realisoituvat kielenkäytössä toisteisina rakenteina, minkä huomaa helposti esimerkiksi synonyymisia sanoja vertailemalla. Fraseologisuus koskee kuitenkin myös muita kontekstissa olevia kielenpiirteitä kuin sanojen tasolla tapahtuvaa myötäesiintymistä. Esimerkiksi sanojen esiintyminen samaa merkitysryhmää olevien sanojen kanssa on usein tutkijoiden kiinnostuksen kohteena. (Jantunen 2018a: 5.) Merkitysryhmiä tarkastelen tässä tutkimuksessa luvussa 2.3.2. Fraseologiassa tärkeää on myös huomioida toisteisuus ja säännönmukaisuus, sillä jotta jollain ilmauksella voidaan väittää olevan taipumus esiintyä tietyssä kontekstissa ja tiettyjen ilmausten kanssa, on niiden esiintymisen oltava säännönmukaista ja usein toistuvaa eikä satunnaista (Jantunen 2018a: 6).

Joidenkin kielenainesten käytöstä kertoo se, millaisessa yhteydessä ne yleensä tekstissä esiintyvät. Esimerkiksi joidenkin sanojen kohdalla se, esiintyvätkö ne usein adjektiivin tai esimerkiksi verbin kanssa, tekee eron niiden merkitykseen. (Stubbs 2009: 121.) Asiayhteydet muodostuvat osittain alitajuntaisesti, ja nähdesämme jonkin ilmiön tai asian muistimme osaa jo nimetä sen, ennen kuin pystymme kielellisesti tuottamaan nimityksen sille (Hoey 2005: 4). Näitä yhteyksiä muodostamme ja opimme kieltä käyttämällä ja kuuntelemalla, jolloin sanoille rakentuu niiden tyypillinen käyttöyhteys. Fraseologia on kattokäsite näiden toistuvien kielenainesten käytön ja esiintymisen tutkimiselle. Fraseologiassa tutkitaan esimerkiksi kielenelementtien luonnetta, määrää, esiintymiskertoja, keskinäisiä etäisyyksiä tekstissä, sanastollista ja merkityksellistä joustavuutta sekä semanttisen yksikön ja rakenteellisuuden roolia. (Gries 2008: 4.) Korpusavusteisessa diskurssitutkimuksessa keskitytään tutkimaan esiintymiskertojen ja tekstissä olevien etäisyyksien kautta kielen yksiköiden merkityksiä.

2.3.1 Kollokaatio

Käsitellessä kieltä fraseologisesta näkökulmasta tarkastellaan toistuvien rakenteiden ja sanayhteyksien myötä myös usein yhdessä esiintyviä sanoja. Kollokaatioksi kutsutaan sanojen tilastollista myötäesiintymistä leksikaalisissa sanayhteyksissä, selkeämmin siis tutkittavan sanan eli noodin ja sitä ympäröivien sanojen myötäesiintymistä luonnollisessa kielenkäytössä. (Stubbs 1996; Stubbs 2009: 124; Baker 2010: 24.) Mitä useammin sanat esiintyvät yhdessä toisen sanan kanssa kuitenkin esiintymättä

muiden sanojen kanssa yhtä aktiivisesti, sitä vahvempia kollokaatteja ne ovat. Sanat tunnustetaan siitä seurasta, jossa ne esiintyvät, sillä sitä kautta ne saavat merkityksensä (Jantunen 2004: 15). Yksi tärkeä osa sanojen merkitystä onkin niiden syntagmaattinen leksikaalinen myötäesiintyminen muiden sanojen kanssa, jolla tarkoitetaan siis peräkkäin esiintyvien ja yhdessä merkitystä rakentavien sanojen ja kielenainesten esiintymistä toistuvasti yhdessä. Kollokaateiksi kutsutaan tässä ilmiössä sanoja, jotka ovat tutkittavissa ja laskettavissa tekstistä. (Stubbs 2009: 124.) Kollokaatit toimivat analyysikohteena, sillä niistä voi päätellä kontekstissa puhujan tai kirjoittajan asenteita ja ajatuksia esiintymisyhteyden perusteella. Kollokaattien esiintyminen tekstiaineistossa joko usein tai harvoin muodostaa niiden tärkeyden analyysissa. Jos sana esiintyy usein, on se suuremmalla todennäköisyydellä analyysin kannalta merkittävämpi. Tässä tutkimuksessa tarkoitan kollokaatilla tutkimani noodin *diabetes* kanssa esiintyviä sanoja, jotka ovat tilastollisesti merkitseviä asetettujen ehtojen mukaisesti. Lisäksi kollokaatiolla tarkoitan noodin ja kollokaattien esiintymissuhdetta tutkimassani Suomi24-aineistossa.

Jantunen tuo esille kollokaatioiden kolme toistuvaa määritelmää, joiden mukaan kollokaatiota voidaan tarkastella. Nämä nimetyt määritelmät ovat toistuvuus, tilastollinen merkitsevyys ja ulottuvuus. (Jantunen 2004: 16.) Toistuvuus luetaan kollokaation määritelmäksi, sillä kollokaationa pidetään yleensä sellaista sanojen myötäesiintymää, joka on toistuva. Jotta sanojen, jotka ovat syntagmaattisessa suhteessa, voidaan ajatella olevan kollokaatiossa, tulee niiden esiintyä yhdessä tarpeeksi toistuvasti (mts. 16). Toisaalta kollokaatioksi voidaan lukea myös sellaiset sanat, jotka esiintyvät aineistossa ainoastaan kerran, kunhan niiden esiintyminen on tutkittavan ilmiön kautta merkityksellinen. (Mts. 16.) Toisena seikkana nimetään tilastollinen merkitsevyys, sillä mitä taajemmin eli useammin kollokaatti esiintyy, sitä merkitsevämpänä sitä yleensä pidetään analyysin kannalta (mts. 17). Leksikaalisia myötäesiintymiä tarkastellaan tilastollisen merkitsevyyden kautta, jotta voidaan olla varmoja, että tarkasteltavat kollokaatit esiintyvät todellisuudessa useasti yhdessä, eikä kyse ole ainoastaan sattumasta (mts. 17). Kun lasketaan tilastollista merkitsevyyttä, otetaan huomioon tarkasteltavan noodin ja sen kollokaattien todelliset frekvenssit eli esiintymismäärät tarkastelualueella. Frekvenssi esittää tietyn kielenpiirteen esiintymisen määrää tekstissä tai korpuksessa (Baker 2010: 19). Lisäksi merkitsevyyttä tutkiessa otetaan huomioon oletetut frekvenssit valitulla alueella sekä tarkastelualueen ja aineiston koko. Merkitsevyyttä voidaan tarkastella joko absoluuttisen tai suhteellisen frekvenssin kautta. Absoluuttinen frekvenssi kertoo noodin esiintymisestä yhdessä korpuksessa. Jos tutkittava noodin esiintyy korpuksessa 150 kertaa, on sen absoluuttinen frekvenssi 150. Jotta frekvenssejä voisi vertailla eri korpusten välillä, on niille laskettava suhteellinen frekvenssi, sillä korpukset ovat eri kokoisia, eivätkä näin ollen frekvenssit ole suoraan verrannollisia toistensa kanssa. (Baker 2010: 19–20.) Kollokaation tarkasteleminen tässä tutkimuksessa pelkästään frekvenssien valossa on kuitenkin

ongelmallista, sillä esille nousee esimerkiksi kieliopillisia sanoja, kuten pronomineja, prepositioita tai partikkeleita, eikä niinkään sisältösanoja, jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta hedelmällisempiä. Tyypillisimmät laskentatavat, joilla suljetaan sattumanvaraista myötäesiintymistä pois, ovat t-, z- ja MI-testi. T- ja z-testi ovat melko samankaltaisia ja perustuvat oletetun, todennäköisen ja todellisen frekvenssin vertailuun. (Barnbrook 1996: 94–97.) MI-testi keskittyy noodin ja kollokaatin välisen vahvuuden tarkasteluun. Testi ottaa huomioon kahden sanan paikat koko korpuksessa: jos sanat esiintyvät usein yhdessä ja harvoin etäällä toisistaan, saavat ne suuremmat testipisteet. Pisteet ilmaisevat todennäköisyyttä sanojen todennäköiselle myötäesiintymiselle lähitekstikontekstissaan. (Baker 2010: 24–25; Barnbrook 1996: 98–99.) Satunnaiseen esiintymiseen perustuvan laskennan etuna on se, etteivät testit ja tulokset perustu mihinkään ennakkokäsityksiin sanojen kombinaatiomahdollisuuksista, vaan sanoja käsitellään neutraalisti. (Barnbrook 1996: 87–106.)

Kolmantena kollokaation määritelmänä esitellään ulottuvuus, joka jaetaan vielä neljään osa-alueeseen, jotka ovat 1) kollokationaaliseen suhteeseen kuuluvien sanojen lukumäärä, 2) noodin ja sen kollokaattien välimatka toisistaan, 3) noodin ja sen kollokaattien kieliopillinen suhde ja 4) tarkastelualueen symmetrisyys. Kollokationaaliseen suhteeseen kuuluvien sanojen lukumäärällä tarkoitetaan ajatusta siitä, kuinka monta sanaa on osana kollokaatiotarkastelua. Osa tutkijoista pitää kollokaationa vain kahden sanan myötäesiintymää, kun taas osa ajattelee sen olevan kahden tai useamman sanan myötäesiintymistä. (Jantunen 2004: 18.) Toisena käsitys sanojen välimatkasta toisiinsa vaihtelee tutkijoiden välillä. On pidetty tärkeänä, että kollokaatio muodostuu sanoista, jotka ovat lyhyen välimatkan päässä toisistaan. Niinpä on tärkeää määritellä noodin ja kollokaattien välimatka eli tarkasteluväli. On tärkeää määritellä tarkasteluväli, sillä tarkastelualueen rajaaminen vaikuttaa merkittävästi tutkimustuloksiin. (Mts. 18–19.) Eri tutkijat ovat nostaneet esille eri rajauksia tarkasteluväliin, mutta esimerkiksi Berry-Rogghe, Jones ja Sinclair ovat määritelleet sen 4:4-väliseksi, joka tarkoittaa neljää tarkasteltavaa sanaa noodin molemmin puolin, sillä suuremmalla tarkasteluvälillä olevat lekseemit kollokoivat noodin kanssa heikosti (mts. 19). Lisäksi tarkastelualueen rajaamiseen liittyy sanojen kieliopilliset suhteet ja rakenteet. Muun muassa Sinclair ja Stubbs ovat määritelleet, ettei tarkastelussa oteta kieliopillisia suhteita huomioon. Eroavaisuuksia tutkijoiden välillä on ollut rajauksessa, lasketaanko kaikki tarkastelualueen sanat kollokaateiksi, vai vaan ne sanat, jotka kuuluvat eri semanttisiin luokkiin. (Mts. 20.) Neljäs huomioitava määritelmä on tarkastelualueen symmetrisyys. Usein tarkasteluvälin rajaus tapahtuu juuri symmetrisesti, esimerkiksi neljä sanaa noodin oikealla puolella ja neljä sanaa noodin vasemmalla puolella. Asiasta on kuitenkin eri näkemyksiä, sillä esimerkiksi Mason (ks. Mason 1997) on osoittanut, ettei sanojen suhde toisiinsa ole välttämättä symmetristä. Symmetristä tarkasteluväliä suomenkielisessä tutkimuksessa tukee kuitenkin se, että akselille 4L–4R mahtuu suomen kielessä keskipituinen lause (Jantunen 2018b: 29).

Kollokaatiota eli noodia ja kollokaattia tarkastellaan tyypillisesti teksti-kontekstissa, esimerkiksi konkordanssissa. Konkordanssi tarkoittaa taulukkoa tai listausta tutkittavasta noodista, missä yleensä esitetään kuvaus muutamasta sanasta muutamaan lauseeseen tutkittavan sanan molemmin puolin. (Baker 2010: 21.) Konkordanssia pidetään korpustutkimuksen tavanomaisena työkaluna, missä tietokoneistetun haun avulla muodostetaan datasta luettelo, jossa noodit on keskitettyinä sivun keskelle, ja sitä ympäröivät virkkeen tai kappaleen sanat (ks. kuvio 1). Konkordanssia voidaan kutsua myös termillä *Key Word in Context*, joka viittaa juuri tutkittavan noodin ja sen ympäristön esittämiseen. (Stubbs 2002: 61.) Konkordanssin avulla saadaan käsitys siitä, miten ja missä yhteydessä noodia tai kollokaattia käytetään, mikä helpottaa analyysin tekemistä.

Jos 1.tyypin diabetes , niin samat toimet auttavat arvoja pysymään aisoissa.
haimasyöpä joka leikattiin vuonna -94 perna poistettiin, ja diabetes tuli sen jälkeen.
Pernan poistosta ei seuraa diabetes , insuliinia erittää vällän muu elin kuin perna.
Elämä on nautittavaa kun ravintoasiat on kunnossa, veren rasvaarvot hyvät ja diabetes hoituu ilman lääkitystä.

KUVIO 1 Esimerkki neljästä konkordanssirivistä.

2.3.2 Diskurssiprosodia

Tutkittaessa kieltä fraseologisen kielikäsitteilyn valossa tutkitaan myös muitakin kontekstissa olevia kielenpiirteitä kuin ainoastaan kollokaatioita. Sanatasolla tapahtuvien myötäesiintymien lisäksi huomio on usein myös niin kutsutuissa semanttisissa preferensseissä eli sanojen taipumuksessa esiintyä samojen merkitysryhmien sanojen kanssa. (Jantunen 2018a: 6.) Esimerkiksi sana *oikein* esiintyy usein arvoa ja hyvyyttä merkitsevien sanojen, kuten *hyvä*, *hyvin* ja *mainio*, kanssa (Jantunen 2009: 359), ja sana *aiheuttaa* (*cause*) yhdistetään usein epämiellyttävien asioiden tapahtumiseen (Stubbs 2001: 65).

Kollokaatteja tarkastelemalla ja niiden merkityksiä analysoimalla voidaan muodostaa merkitysryhmiä, joita tässä tutkimuksessa esitän nimellä diskurssiprosodia. Alun perin termin on esitellyt Stubbs (2001) merkityksenä kielellisen ilmauksen ympärillä. Hän on termillä korostanut puhujan ja vastaanottajan välistä suhdetta, joka vaikuttaa kielen merkitykseen tilannekontekstissa (Stubbs 2001: 65–66). Diskurssiprosodioita voidaan muodostaa tekstissä esiintyvien kielenainesten välisten esiintymissuhteiden perusteella, sillä nämä kielenaineet tuottavat yhdessä merkityksiä, jotka saavat merkityksensä juuri siinä kontekstissa (Baker 2006). Prosodiat kertovat puhujan suhtautumisesta käsiteltävään asiaan ja samalla ilmaisevat syytä ilmauksen tuottamiseen, sillä toistuvuus samassa yhteydessä vahvistaa käyttömerkitystä

kontekstissa. Diskurssiprosodia kuvataan kielen merkityksen ominaisuutena ylettyä tekstissä yhtä yksikköä pidemmälle. (Stubbs 2001: 65–66.) Tavallaan termi kuvaa siis samankaltaista merkityksen laajuutta tekstissä kuin diskurssi, mutta terävöityy sanojen merkitysten samankaltaisuuteen.

Diskurssiprosodian yhteydessä esitetään yleensä myös termi semanttinen prosodia, jota muun muassa Sinclair (1996) on käsitellyt kielenkäyttäjän asenteiden heijasteluna. Semanttisen prosodian ja diskurssiprosodian käsitteet kulkevat usein lomittain, eikä niiden ero ole usein kovinkaan selkeä. Diskurssiprosodian kohdalla kuitenkin puhutaan laajemmasta käsitteestä kuin semanttinen prosodia. Esimerkiksi sanat, jotka esittävät epämiellyttäviä asioita, mielletään diskurssiprosodiaksi, kun taas listaus juomista, jotka kollokoivat esimerkiksi termin *a glass of* kanssa, ajatellaan semanttiseksi prosodiaksi listauksen tiukemman rajauksen takia. Tärkeänä erona on lisäksi se, että verrattuna semanttiseen prosodiaan diskurssiprosodiat ovat enemmän puhujan ja kuulijan yhteisiä merkityksiä, jolloin tarkastelussa ovat heidän asenteensa. Diskurssiprosodia on muodoltaan lisäksi sanastollisesti hyvin vaihteleva, kun taas semanttinen prosodia muodostuu tyypillisesti sanoista, jotka jakavat semanttisia ominaisuuksia. (Baker 2006: 86–87; Jantunen 2004: 25; Stubbs 2001: 88.) Lisäksi diskurssiprosodian määrittelyssä tärkeä seikka on toistuvuus, sillä merkitysryhmien muodostamiseksi tarkastellaan tilastollisesti merkittäviä kollokaatteja ja niitä yhdistäviä kontekstuaalisia merkityksiä.

Johansson, Jantunen, Heimo, Ahonen ja Laippala (2018) ovat tutkimuksessaan koskien *kansa*-sanaa ilmaisseet diskurssiprosodioilla samanmerkityksisten sanojen ryhmittelyä. Esimerkiksi uskontoon tai politiikkaan liittyvät sanat ovat ryhmitelty samaan diskurssiprosodiaan, sillä niillä ilmaistaan tekstissä samankaltaisia asioita. Esimerkiksi uskontoprosodiassa sanat KANSANÄÄNESTYS ja PUOLUEVALTA ilmaisevat hallintoon ja hallintoelimiin liittyviä seikkoja. Tutkittavat avainsanat siis muodostavat diskurssiprosodioita niiden merkityksien perusteella. Myös Ainialan ja Jantunen (2019) tutkimuksessa fraseologisin perustein havaittavat diskurssiprosodiat ilmaisevat samaa merkitystä edustavien sanojen ryhmiä. Esimerkiksi diskurssiprosodiassa *paikat ja suunnat* Ainiala ja Jantunen esittävät muun muassa kaupunkeja, kaupunginosia, rakennuksia ja sijainteja kuvaavia termejä, kuten VANTAA, KALLIO, KIRJASTO sekä LÄHELLÄ. Nämä termit on ryhmitelty samaan diskurssiprosodiaan, sillä ne kaikki ilmaisevat paikkoja tai suuntia. Tämänkaltaista jaottelua tarkoitan itsekin tässä tutkimuksessa diskurssiprosodian käsitteellä. Termi merkitsee tutkimuksessa ryhmää, joka koostuu samankaltaisen merkityksen saavista sanoista tai sanoista, jotka aineistossa esiintyvät saman aihepiirin yhteydessä.

Diskurssiprosodian voidaan katsoa myös luovan diskurssikoheesiota kielenkäyttöön ja teksteihin (Jantunen 2018b: 29). Diskurssiprosodioiden tarkastelu perustuu tekstissä toistuvasti tietyissä yhteyksissä esiintyvien sanojen tarkasteluun

(Jantunen 2004: 26) ja on näin todella kontekstiin sidonnainen ilmiö, joten suuret tekstiaineistot ovat kaikista hedelmällisimpiä niiden tutkimiseen.

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

3.1 Suomi24-keskustelupalsta aineistona

Tässä tutkielmassa käytän aineistona osaa Kielipankin Suomi24-korpuksesta. Kielipankki on tutkijoille suunnattu palvelukokonaisuus, joka koostuu laajasta valikoidusta teksti- ja puheaineistoja sekä aineiston käsittelyyn tarkoitetuista välineistä. Aineistot ovat suunnattuja ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetustyöhön (Lagus, Pantzar, Ruckenstein & Ylisiura 2016: 5). Aineistoista voi tehdä laajoja hakuja, ja niitä voi tutkia joko virtuaalisissa Kielipankin työtiloissa tai ladata omalle tietokoneelle. Kielipankin palveluista vastaa kansallinen FIN-CLARIN-konsortio, joka muodostuu suomalaisista yliopistoista ja tutkimusorganisaatioista. (Kielipankki 2023b.) Korpukset ovat laajoja, jopa miljardien saneiden kokoisia tekstiaineistoja, jotka voivat koostua kirjoitetusta, puhutusta, elektronisesta, julkisesta, yksityisestä, fiktiivisestä tai ei-fiktiivisestä materiaalista (Baker 2010: 12).

Suomi24-korpus koostuu vuosittain jaetuista osakorpuksista, joita on yhteensä 20 vuosilta 2001–2020. Keskusteluja on yli 11 miljoonaa lankaa ja viestejä yli 70 miljoonaa, joissa keskustelijat keskustelevat eri teemoista. (City Digital Group 2023; Lagus ym. 2016: 5.) Aineistona ovat keskustelupalstan kommentit, jotka joko aloittavat tai kommentoivat keskustelua. Keskusteluihin voi osallistua palstalla joko rekisteröitymällä sähköpostilla tai rekisteröitymättä. Rekisteröityneiden käyttäjien käyttäjätiedot eivätkä IP-osoitteet kuitenkaan sisälly tutkimuskäytössä olevaan aineistoon, mikä tukee tutkimuseettisyyttä. Keskustelijat itse sijoittavat aiheensa valmiiksi nimettyihin keskustelualueisiin, jotka jakautuvat pienemmiksi alatasoiksi. (Lagus ym. 2016: 6–9.) Aihealueita ovat muun muassa *perhe*, *matkailu*, *talous* ja *terveys* (Suomi24 2023). Vuonna 2016 *terveys* oli kategorioissa neljännellä sijalla näyttökertojen perusteella (Lagus ym. 2016: 26), mikä vahvistaa tämän tutkimuksen aiheen

tarpeellisuutta. Keskustelupalstalla toimiminen on vahvasti digitaalisen vuorovaikutuksen muoto, joka merkitsee osallistujien yhteistä kielellistä toimintaa, jossa osallistujien vuorot rakentavat merkitystä joko suullisessa tai kirjallisessa vuorovaikutuksessa (Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2015).

Suomi24 on ollut vuodesta 2019 lähtien City Digital Groupin omistuksessa (City Digital Group 2023). Suomi24-korpus kattaa keskustelut vuosilta 2001–2020 ja on kooltaan yli 4,8 miljardia sanetta (Borin, Forsberg & Roxendal 2022). Tässä tutkimuksessa käytän korpuksista vuosien 2011–2018 osakorpuksia, sillä kandidaattitutkielmassani (Hälvä 2021) tutkin Ylen verkkouutisten korpusta, joka on vuosilta 2011–2018. Jotta voin tehdä vertailua aineistojen välillä, on otannan oltava samoilta vuosilta. Osakorpuksat valitulla aikavälillä ovat kooltaan vajaa 1,8 miljardia sanetta. (Ks. Borin, Forsberg & Roxendal 2022.)

Keskustelupalstalla keskustelijat osallistuvat keskusteluihin anonyymisti nimimerkkejä käyttämällä, jolloin keskustelut ovat mahdollisesti asiakeskeisempiä, eivätkä keskustelut perustu identiteetin rakentamiseen tai kaveriverkostoihin. Verkko keskustelua onkin kuvattu kasvottomaksi, sillä keskustelijat näkevät vain toisten keskustelijoiden tuottaman tekstin. Kielenulkoiset tekijät jäävät verkkokeskusteluissa näkymättömiin. (Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2015.) Keskustelua edistävät osallisten jaetut kiinnostuksen kohteet, kuten esimerkiksi terveyteen liittyvät ongelmat. Yhteiskuntatieteellisen, ihmistieteellisen, kielitieteellisen ja menetelmällisen tutkimuksen kannalta Suomi24-keskustelupalsta on tutkimuskohteena moni-ilmeinen. Aineisto tarjoaa poikkeuksellisen laajan ja pitkälle ajalle sijoittuvan kokoelman arkista keskustelua. Terveyden aihepiirin kannalta aineisto näyttäytyy mahdollisuutena tutkia kansalaiskeskustelua. (Lagus ym. 2016: 40.) Keskustelu anonyymisti vaikuttaa sisältöön sekä rikastaen että rajoittaen, sillä anonyymi keskustelu pysyy melko kevyenä ja hetkellisenä, mutta toisaalta anonyymisti voidaan keskustella helpommin vakavista ja henkilökohtaisemmistakin aiheista. (Lagus ym. 2016: 5, 10.) Aineisto on anonyymiutensa puolesta tutkimuseettisesti pätevä, ja lisäksi tutkimusta varten luotu korpus tekee siitä helposti saatavan. Aineistoa tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon sen yleistettävyyttä, sillä vaikka keskustelupalstalla kirjoittaa laaja joukko eri taustoista tulevia ihmisiä, eivät analysoitavat keskustelut ole yleistettävissä koskemaan koko kansaa.

3.2 Aineiston keruu

Hakiessani aineistoa Suomi24-keskustelupalstan korpuksista olen käyttänyt hakusanaa *diabetes* tarkoitukseni saada kattavasti aineistoa keskusteluista koskien diabetesta. Keräsin aineiston Kielipankin Korp-konkordanssityökalulla syksyllä 2022. Korp on ruotsalainen, Göteborgin yliopiston Språkbankenin kehittämä verkkoselainpohjainen konkordanssityökalu, jolla on mahdollista tehdä konkordanssihakua

tekstiaineistosta morfosyntaktisen jäsennyksen perusteella. (Kielipankki 2023a.) Korp sisältää tiedot kielen sanaluokista ja lauseenjäsennyksistä, ja kuka tahansa voi tehdä siellä hakuja ilman rekisteröitymistä. Korpissa voi tehdä haun valitsemaansa tekstiaineistoon sanalla, sen osalla tai esimerkiksi sanan perusmuodolla tai sanaluokalla. Osumat näytetään tyypillisesti konkordanssina (ks. 2.3) haettu sana keskitettynä. (Lagus ym. 2016: 15.) Hakuosumia voi tarkastella Korpissa lyhyinä otteina, mutta niiden kohdalla on myös nähtävillä linkit alkuperäiseen viestiin ja keskusteluketjuun Suomi24-keskustelupalstalla, jos ne ovat edelleen nähtävillä (Kielipankki 2023a).

Hain aineiston Korp-käyttöliittymästä laajennetulla haulla perusmuodossa, jolloin hakutuloksissa näkyvät myös kaikki *diabetes*-sanan taivutusmuodot. Kuviossa 2 on nähtävillä hakuasetukset Korp-ohjelmassa.

The screenshot shows the Korp search interface. At the top, there are tabs for 'Yksinkertainen', 'Laajennettu' (selected), 'Edistynyt', and 'Vertailu'. Below the tabs, there are search filters: 'Suodatin:' with options 'Lisää aihealueen ylin taso' and 'Lisää aihealue'. A search box contains 'perusmuoto' and 'on', with 'diabetes' entered in the search field. There are buttons for 'Lisää sane' and 'Lisää raja'. Below the search box, there are options for 'Hae' (set to 'virkkeen') and 'sisältää'. At the bottom, there are options for 'Konkordanssi:' (set to 'osumia sivulla: 1000'), 'järjestä korpuksen sisältä: järjestämätön', 'Tilastoja:' (set to 'laskentaperuste: sana'), and checkboxes for 'Näytä tilastot' (checked) and 'Näytä sanakuva'.

KUVIO 2 Laajennettu haku Korp-käyttöliittymästä.

Haualla sain tuloksia yhteensä 26 052 konkordanssirivin verran, jonka jälkeen latastin aineiston Korpista Microsoft Excel-taulukko-ohjelmaan tuhannen konkordanssirivin sivuina. Aineisto ajettiin lemmatisoituun eli perusmuotoiseen muotoon. Suoritin aineistolle kaksoiskappaleiden eli duplikaattien poiston, jossa identtisen kielellisen muodon omaavat kaksoiskappaleet poistuvat. Näitä aineistoon on syntynyt keskustelupalstalla esimerkiksi toisten kirjoittajien viesteihin vastaamalla, jolloin alkuperäinen viesti sisältyy kommenttiin. Kaksoiskappaleiden poiston jälkeen aineisto ajettiin Microsoft Word-tekstinkäsittelyohjelmaan, jossa aineistosta siistittiin vielä erikoismerkit ja turhat välilyönnit. Tässä kohtaa aineisto oli kooltaan 313 461 sanetta, ja se tallennettiin txt.-muotoon, jotta se voidaan ajaa käyttämäni analyysiohjelmaan.

3.3 Korpusavusteinen diskurssintutkimus

Tutkimukseni analyysi perustuu korpusavusteiseen diskurssintutkimukseen, joka on tutkimuksessani teoreettis-metodologisena taustana. Korpusavusteinen diskurssintutkimus eli CADS (*corpus-assisted discourse studies*) on edelleen melko tuore

tutkimussuunta, sillä määrällistä korpustutkimusta ja laadullista diskurssintutkimusta yhdistelevän metodin ajateltiin olevan toimimaton 2000-luvulle asti (Jantunen 2018b: 21). Diskurssintutkimus on perinteisesti keskittynyt melko pieniin aineistoihin, kun taas korpustutkimuksen menetelmät perustuvat laajoihin tekstimassoihin. Korpusavusteinen tutkimus antaa kuitenkin mahdollisuuden tarkastella tutkittavaa asiaa laajemmin ja antaa mahdollisesti siihen lisää näkökulmia. Korpuksen avulla diskurssien tutkiminen auttaa tarkastelemaan aineistoa laajemmasta perspektiivistä ja näyttää, millaisia seikkoja aineistossa esiintyy todella tilastollisen merkittävän monta kertaa. (Baker 2006: 88.) Vaikka tutkimusmenetelmät ovat lähtökohdiltaan melko erilaisia, sekä korpustutkimuksessa että diskurssintutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat todelliset kielenkäyttäjien tuottamat tekstit, joista luodaan päätelmiä säännönmukaisuuden ja toistuvuuden tutkimisen avulla. Korpusavusteisen diskurssianalyysin tavoitteena on paljastaa kielen merkityksiä laajasta massasta, josta muuten niitä olisi vaikeaa manuaalisesti tunnistaa. Jo pitkään on myös ajateltu, että tekstin merkitys on harvoin suoraan avoimena tarkastelulle, vaan sen käsittelyyn tarvitaan työkaluja. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 11.) Tässä tutkimuksessa Suomi24-korpus tarjoaa juuri laajan massan kielen ilmiöiden tarkastelulle, josta kvantitatiivisesti kerätään aineisto ja siitä edetään kohti kvalitatiivista diskurssianalyysia. Tarkasteluun nousee lisäksi aiemmin mainittu kielen fraseologinen ominaisuus, sillä analyysi kohdistuu toistuviin yhteyksiin tekstikontekstissa. (Jantunen 2018a: 6.)

3.3.1 Kollokaatioanalyysi

Tässä tutkimuksessa teoreettis-metodologiseen taustaan eli korpusavusteiseen diskurssintutkimukseen nojaten tutkin aineistoani kollokaatioanalyysin avulla. Suoritan analyysin AntConc-ohjelmalla (Anthony 2020) käyttäen MI-testiä (ks. 2.3.1). MI-testi on tähän tutkimukseen sopiva analyysimetodi, sillä se nostaa tyypillisesti myötäesiintymissä sisältösanat merkitseviksi kieliopillisten sanojen sijaan. (Ks. Jantunen 2018b: 29.) Sisältösanoista pystyn parhaiten päättelemään ja muodostamaan diskurssi prosodioita ja diskursseja niiden merkityksen vuoksi. AntConcin suorittamassa analyysissä olen asettanut tarkasteluväliksi (ks. 2.3.1) 4L–4R, sillä muun muassa Sinclair (1991) on todennut suuremman tarkasteluvälin heikentävän kollokaatin ja noodin kollokointia. Lisäksi olen asettanut AntConcissa vähimmäisfrekvenssiksi 50, sillä keskustelupalsta-aineistossa tämän myötä vähenee mahdollisuus samalta kirjoittajalta peräisin oleviin kirjoituksiin ja toistuviin roskapostijulkaisuihin. (Ks. Jantunen 2018b: 29.) Hakuasetukset ovat nähtävissä kuviossa 3. AntConcilla tehdyn kollokaatioanalyysin jälkeen sain 468 merkitsevää kollokaattia, joista päädyin tarkastelemaan 100 merkitsevintä, jotta ne olisivat vertailtavissa kandidaatintutkielmani merkitseviin kollokaatteihin.

Corpus Files
gradu aineisto lemmat 1.t

Concordanc Concordance Pic File Vie Clusters/N-Gram **Collocate** Word Li: Keyword Li:

Total No. of Collocate Types: 468 Total No. of Collocate Tokens: 122542

Rank	Freq	Freq(L)	Freq(R)	Stat	Collocate
1	229	190	39	4.13158	aikuinenikä
2	73	11	62	4.13094	esiaste
3	136	118	18	4.12987	kakkostyyppi
4	259	231	28	4.11947	aikuinentyyppi
5	355	295	60	4.09087	ykkönentyyppi
6	54	5	49	4.08680	mellitus
7	1206	1044	162	4.07964	kakkonentyyppi
8	427	377	50	4.07401	tyypin
9	2544	2153	391	4.05250	tyyppi
10	192	168	24	4.05117	raskausaika
11	357	284	73	4.05088	ii
12	66	57	9	4.01018	nuoruusikä
13	209	185	24	3.97653	type
14	97	17	80	3.94794	synty
15	100	71	29	3.92846	dahlqvist
16	476	157	319	3.91122	puhjeta
17	52	6	46	3.90949	räihtää

Search Term Words Case Regex
diabetes Advanced From... 4L To... 4R
Start Stop Sort
Window Span Same
Min. Collocate Frequency 50
Sort by Invert Order
Sort by Stat
Clone Results

Total No.
1
Files Processed

KUVIO 3 Näkymä AntConcin hakuikkunasta.

3.3.2 Diskurssiprosodioiden ja diskurssien analyysi

Diskurssianalyysissa tutkijan dataa on teksti itsessään, joten analysoija pyrkii esittämään kommunikoinnin tai kanssakäynnin prosessia tekstistä, jota on kuvattu termillä *text-to-discourse*. Diskurssin määrittely sosiaalisesti kanssakäymiseksi tekee diskurssianalyysista ihmisten kielellisten tuotosten avaamista sosiaalisessa näkökulmassa. Analyysissa pyritään päättämään kielellisen toiminnan tuottamisen syitä ja näkökulmia. Tekstin tuottajan tarpeita, ajatuksia, aikeita ja ideologioita tulkitaan kielellisen käytön perusteella ja muodostetaan tulkintoja yhdessä ympäröivän yhteiskunnan arvojen kanssa. (Partington, Duguid & Taylor 2012: 3–4.) Tässä tutkimuksessa kielenkäyttöä tarkastellaan vahvasti sosiaalisesta näkökulmasta, sillä keskustelupalstalla kirjoittajien näkökulmat luovat ja muokkaavat tarkasteltavia diskursseja. Päätelmiä ja analyysia muodostetaan nojautumalla tekstissä ilmeneviin säännönmukaisuuksiin ja toistuvuuteen. (Ks. Jantunen 2018a: 5–6.)

Kollokaatioanalyysin jälkeen tarkastelen saatuja merkitseviä kollokaatteja, ja pyrin jakamaan ne merkitysryhmiin eli diskurssiprosodioihin niiden tekstissä ilmenevän merkityksen perusteella. Löytääkseni sanan yleisen merkityksen tekstiyhteydessä tarkastelen kollokaattien esiintymisyhteyttä konkordanssissa. Osa kollokaateista saa useamman merkityksen, jolloin ne on esitetty useassa prosodiassa ja sijoittelu perusteltu aineistoesimerkein. Käsittelen muodostettuja diskurssiprosodioita ryhmittäin niiden tekstiyhteyksien ja niissä saaman merkityksen mukaan antamalla tekstiesimerkkejä.

Diskurssiprosodioiden muodostus ja analyysi pitäytyy melko määrällisellä sekä tilastollisella tasolla, mutta diskurssianalyysi syventää analyysin laadulliselle tasolle. Muodostamieni diskurssiprosodioiden perusteella pyrin tarkastelemaan, millaisia diskursseja diabeteksesta Suomi24-keskustelupalstalla nousee esille. Diskursseja muodostaessa ja tarkasteltaessa paneudun aineistossa syvemmin kollokaattien laajempaan tekstiyhteyteen, josta mahdollisesti nousee esille laajempia diskursseja. Kollokaattien tekstikontekstista tarkastelen esimerkiksi sanavalintoja, joiden avulla voidaan tarkastella esimerkiksi aihepiirin tuntemusta, asennoitumista tai esimerkiksi modaalisuutta. Noodin ja kollokaatin suhteen lisäksi tarkastelen muita sanavalintoja ja niiden merkityksiä konkordanssin lauseyhteyksissä sekä esimerkiksi sanojen taivutusta, jotka saattavat kieliä laajemmista merkityksistä. Lisäksi esimerkiksi eri lauseenjäseniä ja niiden rooleja tarkastelemalla voin tarkastella lauseen funktioita ja näin tehdä päätelmiä kielenkäytön tavoitteista. Esittelen aineiston perusteella muodostuvat diskurssit erillisissä alaluvuissaan nojaten analyysiani samalla muodostettuihin prosodioihin ja tilastollisesti merkitseviin kollokaatteihin sekä niiden aineisto-esimerkkeihin. Diskurssien kautta pyrin kattavasti kuvaamaan sitä, miten diabeteksestä puhutaan Suomi24-keskustelupalstalla kuvattuna ajankohtana.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

4.1 Diabeteksen merkitsevät kollokaatit

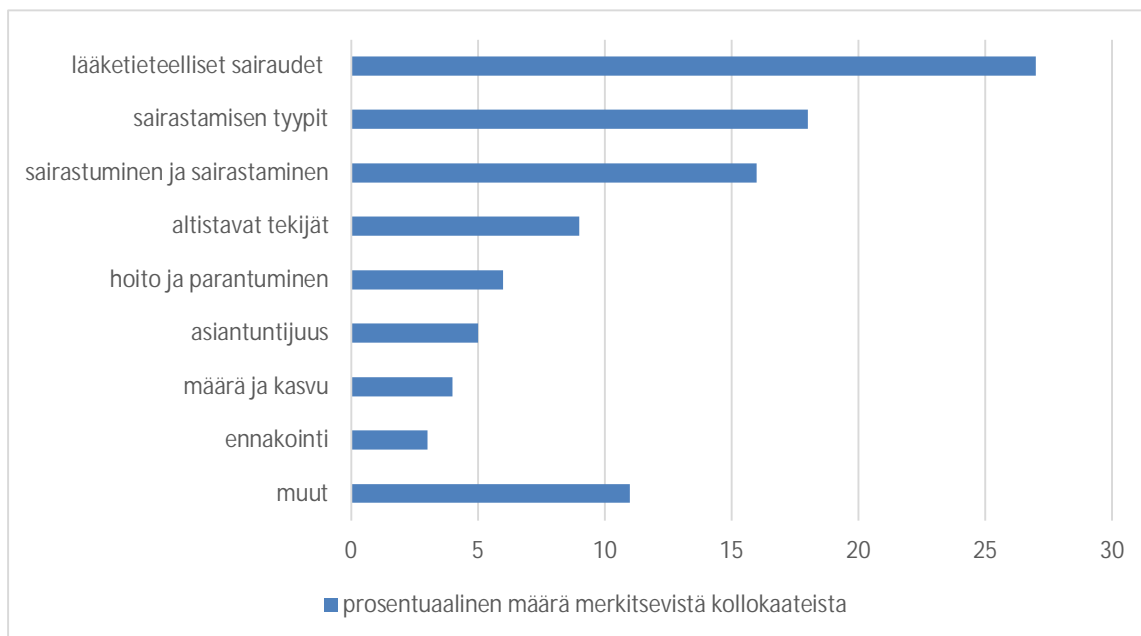
Tutkimuksessani tarkastelen AntConcista saaduista 468 merkitsevistä kollokaatista 100 merkitsevintä kollokaattia, joiden MI-arvot jakautuvat välille 4,13158–3,45258. Suurimman arvon listassa saa kollokaatti AIKUINENIKÄ. AntConc ei ole tunnistanut termin kirjoitusmuotoa AIKUISIKÄ, joten olen muokannut sen manuaalisesti analyysissa oikeaan muotoon. Lisäksi virheellisiä kollokaatteja AntConcin analyysissa olivat PARATA sekä TYYPPI-kollokaatin kanssa toisteinen kollokaatti TYYPIN. PARATA merkitys tekstissä on verbimuodossa PARANTUA ja sen eri taivutusmuodoissa. Jostain syystä ohjelma ei ole tunnistanut tätä. TYYPIN-kollokaatti esiintyy aineistossa yhdistelmänä numeron kanssa yhdysviivalla yhdistettynä, josta syystä oletan taivutuksen jääneen genetiivimuotoon. Viimeinen mukana listauksessa oleva kollokaatti on VAI, joka saa MI-arvon 3,45258.

Kollokaateista yli puolet, 60, on substantiiveja, jotka kuvaavat asioita, esineitä, ihmisiä tai ilmiöitä. Toiseksi eniten kollokaateissa on verbejä, yhteensä 27. Ne ilmaisevat erilaisia sairastumiseen ja sairastamiseen liittyviä tapahtumia ja toimintoja. Lisäksi kollokaateissa on neljä numeraalia, adjektiiveja kaksi ja taipumattomia sanoja seitsemän. Analyysin kannalta saadut merkitsevät kollokaatit ovat hedelmällisiä, sillä sisältösanat, kuten substantiivit ja verbit, saavat tyypillisesti aineistossa vahvempia merkityksiä. Kaikki 100 merkitsevintä kollokaattia frekvensseineen ja MI-lukuineen ovat nähtävissä liitteessä 1.

4.2 Diabeteksen diskurssiprosodiat

Tässä luvussa esittelen diabeteksen diskurssiprosodioiden muodostamista ja niiden analyysia. Ensin esittelen analyysia kollokaatioanalyysin ja diskurssiprosodia-analyysin kautta, ja sitten siirryn tarkastelemaan laajempia diskursseja. Tämän jälkeen vertailen tuloksia kandidaatintutkielmani tuloksiin (Hälvä 2021) ja pohdin lääketieteestä käytävää mediapuhetta sekä tiedon siirtymistä eri mediakanavissa.

Tutkiakseni diabetekseen liittyviä diskursseja olen jakanut tarkastelemani 100 merkitsevintä kollokaattia merkitysryhmiin eli diskurssiprosodioihin. Jaottelun olen tehnyt aineiston perusteella kollokaattien esiintymisyhteyksiä tarkastelemalla. Merkitsevät kollokaatit olen analyysissa jakanut diskurssiprosodioihin, joita muodostui yhteensä yhdeksän. Nämä ryhmät ovat nähtävillä kuviossa 4. Osa kollokaateista saattaa saada aineistossa useamman kuin yhden merkityksen. Silloin olen tarvittaessa sijoittanut ne useampaan prosodiaan. Joukossa on myös kollokaatteja, jotka eivät mielestäni sopineet mihinkään ryhmään joko kieliopillisen tarkoituksensa tai muuten merkityksensä puolesta. Nämä kollokaatit olen sijoittanut ryhmään *muut* (11). Suluissa merkitse prosodiassa olevien kollokaattien määrää. Kahdeksan muuta merkitysryhmää ovat *lääketieteelliset sairaudet* (27), *sairastamisen tyypit* (18), *sairastuminen ja sairastaminen* (16), *altistavat tekijät* (9), *hoito ja parantuminen* (6), *asiantuntijuus* (5), *määrä ja kasvu* (4) sekä *ennakointi* (3). Erot ryhmien välillä ovat suuria ja selkeästi eniten kollokaatteja on ryhmässä *lääketieteelliset sairaudet*. Siihen kuuluu kaikista kollokaateista yli neljäsosa, 27 %. Merkitysryhmä koostuu sairauksien nimistä, laajemmista kattokäsitteistä sairauksille, terveydentilojen nimityksistä sekä esimerkiksi sisäelinten nimistä. Diskurssiprosodian sisältö on nähtävissä taulukossa 1.

KUVIO 4 Diskurssiprosodiat.

TAULUKKO 1 Diskurssiprosodia lääketieteelliset sairaudet.

KATTOKÄSITTEET SAIRAUKSILLE
 LISÄSAIRAUUS, AUTOIMMUUNISAIRAUUS, ELINTASOSAIRAUUS
SAIRAUDET JA ANATOMIA
 METABOLINEN
 KELIAKIA
 ASTMA
 EPILEPSIA
 REUMA
 MS
 KILPIRAUHANEN
 SYÖPÄ
SYDÄN- JA VERISUONISAIRAUDET
 SYDÄNTAUTI, SYDÄNSAIRAUUS, SYDÄN, SYDÄNKOHTAUS
 VERENPAINETAUTI, VERENPAINEN, VERISUONITAUTI, VERISUONISAIRAUUS
 SV, SEPELVALTIMOTAUTI
MUISTISAIRAUDET
 ALZHEIMERIN, DEMENTIA
ELÄMÄNTAPOIHIN LIITTYVÄT SAIRAUDET
 LIIKALIHAVUUS, LIHAVUUS, YLIPAINO
 RASVAMAKSA

Kollokaatit LISÄSAIRAUUS, AUTOIMMUUNISAIRAUUS ja ELINTASOSAIRAUUS ovat laajempia kattokäsitteitä, jotka kuvaavat tarkkojen, yksittäisten sairausnimikkeiden luonnetta. Kandidaatintutkielmassani (Hälvä 2021) jaottelin muut sairaudet alaryhmänä laajempaan diskurssiprosodiaan, mutta niiden osuus kollokaateista oli myös tuossa tutkimuksessa huomattavan suuri. Muita sairauksia kuvaavia kollokaatteja tuossa tutkimuksessa oli 19, kun taas tässä tutkimuksessa kattokäsitteet pois lukien 24. Molemmissa tutkimuksissa muista sairauksista diabeteksen yhteydessä puhutaan

kokonaisuutensa nähden huomattavan paljon. Kattokäsitteitä käytetään, kun pyritään kuvaamaan suurempaa joukkoa sairauksia joko diabetes niihin mukaan lukien tai diabetesta niihin vertaamalla. Esimerkissä 1 kollokaatista LISÄSAIRAUUS annetaan esimerkkeinä *diabetes* sekä *luitten- ihon- ja verisuonten haurastuminen*. Muita sairauksia rinnastetaan diabetekseen niiden yhdessä esiintymisen vuoksi tai vertailemalla sairauksia ja niiden oireita tai esiintymistä (ks. esimerkki 2 ja 3).

1) Vuosituhansia kannabiksella on hoidettu ihmisiä ja se on todellakin luonnonmukainen hoitokeino, toisin kuin ed. mainittuihin sairauksiin määrättävät kortisonit, opiaatit, ym. lääkebisneksen myrkyt, joilla potilaaseen saadaan lisäsairauksia, kuten *diabetes*, *luitten- ihon- ja verisuonten haurastuminen*, eli ennenaikainen kuolema.

2) Matala D-vitamiini lisää Vierolan mukaan mm. syöpäriskiä, luun haurastumista, *diabetesta*, verenpainetauti, MS-tautia ja influenssaa. Vitamiinin lisääminen ruokavalioon vähentää nivel- ja lihassärkyjä, kohentaa lihasvoimaa, mielialaa ja karkoittaa väsymystä.

3) Muistakaa kuitenkin, että bipolaarinen mielialahäiriö on sairaus siinä, missä syöpä, sydänvika, reuma, *diabetes*, alzheimerintauti ...

Kollokaatti AUTOIMMUUNISAIRAUUS tarkoittaa kattokäsitteenä sairauksia, joissa ihmisen oma autoimmuunipuolustus toimii virheellisesti ja keho hyökkää esimerkiksi omia kudoksiaan kohtaan. (Ks. esim. Terveyskirjasto 2022.) REUMA ja KILPIRAUHANEN ovat autoimmuunisairauksia, mutta en ole sijoittanut niitä prosodiassa kattokäsitteen yhteyteen luokittelun selkeyttämiseksi. Kollokaateissa on myös sairauksien lisäksi sisäelimiä, kuten SYDÄN ja KILPIRAUHANEN, sekä kehon toimintaa kuvaava VERENPAINEN, jotka liittyvät kuitenkin sairauksien kuvaamiseen (ks. esimerkki 4 ja 5).

4) Juu, serkkuni 75 v, vajosi asuntonsa lattialle, eikä voimat riittäneet nousta ylös. Ambulanssimiehet nostivat ylös ja jättivät oman onnensa nojaan asuntoonsa. Serkulla sairauksia ja ylipainoahitusleikkaus tehty 10 sitten, kihti, *diabetes*, sydämen ja keuhkojen vajaa toiminta. Kolmen päivän perästä serkkuni olikin menehtynyt auton rattiin, onneksi ei ehtinyt lähteä liikkelle ja tehdä isompaa vahinkoa tienpäällä.

5) Meitä uhkaa korkea verenpaine, *diabetes* 2 jne.

Toiseksi suurin diskurssiprosodia *sairastamisen tyypit* muodostuu diabeteksen eri tyyppisiä kuvaavista sanoista. Ryhmän kollokaatit kattavat 18 % kaikista merkitsevistä kollokaateista tässä tutkimuksessa. Kokonaisuudessaan prosodian kollokaatit ovat nähtävissä taulukossa 2.

TAULUKKO 2 Diskurssiprosodia sairastamisen tyypit.

MELLITUS
SOKERITAUTI
TYYPIN, TYYPPI, TYPE, NRO
ALKUVAIHEEN SAIRAUUS
ESIASTE, PIILEVÄ
TYYPIN 2 DIABETES
AIKUISTYYPPI, KAKKOSTYYPPI, KAKKONEN, AIKUISIKÄ, II
TYYPIN 1 DIABETES
YKKÖSTYYPPI, NUORUUSIKÄ, YKKÖNEN, I
RASKAUSAJAN DIABETES
RASKAUSAIKA

Kollokaateista suurin osa (6) kuvaa tyypin 2 diabetesta. Tyypin 2 diabetes on yleinen sairausmuoto, joka tyypillisesti kehittyy vuosien saatossa esimerkiksi ylipainon seurauksena. Tyypin 2 diabeteksessa haima tuottaa edelleen insuliinia, mutta se vaikuttaa heikosti tai sitä ei ole riittävästi tarpeeseen nähden. Tyypin 2 diabetesta voidaan hoitaa esimerkiksi painonhallinnalla ja lääkehoidon avulla. (Diabetesliitto 2022b.) Lisäksi ryhmässä on tyypin 1 diabetesta kuvaavia kollokaatteja (4), raskausajan diabetesta kuvaava kollokaatti RASKAUSAIKA sekä kehittymisvaiheessa olevaa diabetesta kuvaavat kollokaatit ESIASTE ja PIILEVÄ. Vaikka viimeiseksi esitetyt kollokaatit eivät varsinaisesti ole diabetestyyppisiä, sijoitin ne tähän ryhmään, sillä ne kuvaavat diabetesta sairautena. Tyypin 1 diabetes on myös yleinen sairausmuoto, ja sitä esiintyykin Suomessa lapsilla enemmän kuin missään muualla maailmassa. Eron tyypin 2 diabetekseen tekee se, ettei sairastumista voi estää elämäntavoilla. Haima ei tuota tyypissä 1 ollenkaan insuliinia, sillä sitä tuottavat solut ovat tuhoutuneet. 1-tyypin diabetesta on kutsuttu myös lapsuus- ja nuoruusiän diabetekseksi, sillä siihen sairastutaan tyypillisesti alle 40-vuotiaana. Hoitona tyypin 1 diabetekseen on jatkuva insuliinihoito. (Diabetesliitto 2021.) ESIASTE on diabetesta täydentävä substantiivi, joka kuvaa kehittymisvaiheessa olevaa diabetesta. Esiasteesta puhutaan usein esimerkiksi varoitusmerkkinä kehittyvästä tyypin 2 diabeteksestä ennen kuin sairaus varsinaisesti on puhjennut (Ks. Käypä hoito). PIILEVÄ on partisiippimuotoinen, leksikaalistunut adjektiivi (VISK § 630), joka kuvaa adjektiivina huomaamatonta diabetesta, jota ei ole vielä diagnosoitu (Kielitoimiston sanakirja¹ s.v. *piilevä*).

6) Piilevä *diabetes* voi vaurioittaa monia elinryhmiä, etenkin jos se saa kyteä pitkään. / Tästä ei yleensä ole välittömästi näkyvää haittaa terveille henkilöille, mutta jos sairastaa piilevästi diabetesta tai sokeriaineenvaihdunnan häiriötä, alkoholin käyttö näkyy veren sokereissa.

¹ Jatkossa merkitsen Kielitoimiston sanakirjaa lyhenteellä KS.

Sijoitin ryhmään myös yleisesti diabeteksen varioimista kuvaavat kollokaatit TYYPIN, TYYPPI, TYPE ja NRO. Kollokaatit TYYPIN ja TYYPPI ovat vartaloltaan sama sana, mutta Ant-Concin virheestä johtuen ne ovat tässä eroteltu kahdeksi eri kollokaatiksi. TYPE tarkoittaa tyyppiä englanniksi ja menee sen vuoksi samaan ryhmään edellä mainittujen kollokaattien kanssa. Numeron lyhenne NRO (ks. Maamies 1994) viittaa diabeteksen määrittelyn yhteydessä käytettäviin numeroihin yksi ja kaksi ja näin viittaa myös diabeteksen tyyppiin.

Kollokaatit YKKÖNEN, KAKKONEN, I ja II ovat numeraaleja ja kuvaavat diabeteksen kahta yleisintä tyyppiä, joita usein ilmaistaan numeroilla yksi ja kaksi. Perusmuotoisista ilmauksista yksi ja kaksi puhekieliseen muotoon muotoutuneet YKKÖNEN ja KAKKONEN kuvaavat diabeteksen yleisimpiä tyyppisiä 1 ja 2. (VISK § 770.) Tyyppisiä ja sairastamista kuvaavien kollokaattien lisäksi olen sijoittanut ryhmään kollokaatit MELLITUS ja SOKERITAUTI, jotka tarkoittavat itse diabetesta. MELLITUS tulee latinasta ja tarkoittaa makeaa. Yhdessä termi *diabetes mellitus* on lääketieteellinen nimitys diabeteksen sairauskirjolle, ja siitä usein käytetäänkin lyhennettä DM. (Sapra & Bhandari 2022; Terveyskirjasto 2016a.) SOKERITAUTI on vanhentunut nimitys sairaudelle, mutta sitä käytetään usein edelleen synonyymina diabetekselle (Diabetesliitto 2022a). Kollokaattina se tarkoittaa siis itse sairautta, mistä esimerkki 7 on nähtävillä alla.

7) *Diabetes* = sokeritauti, sairaus joka ilmenee siten että elimistösi ei enää pysty käsittelemään liian korkeita verensokeria, D2:lla on riittävästi insuliinia mutta elimistö ei vastaa, insuliiniresistenssi.

Kandidaatintutkielmassani (Hälvä 2021) diabetestyyppisiä kuvaavia kollokaatteja oli yhteensä 11 sekä lisäksi sairautta kuvaavia adjektiiveja 6. Jaottelu prosodioihin oli hie-man erilainen, mutta kollokaattien käyttö vastasi tämän tutkimuksen aineiston käyttöä.

Seuraavaksi eniten kollokaatteja on prosodioissa *sairastuminen ja sairastaminen* (16) ja *altistavat tekijät* (9). Ryhmässä *sairastuminen ja sairastaminen* on suurimaksi osaksi verbejä (12), jotka kuvaavat pienillä merkityseroilla diabetekseen sairastumista. Lisäksi prosodiassa on muutama muuten sairastumiseen liittyvä kollokaatti sekä verbi SAIRASTAA. Kokonaisuudessaan ryhmän kollokaatit ovat nähtävissä taulukossa 3.

TAULUKKO 3 Diskurssiprosodia *sairastuminen ja sairastaminen*.

SAIRAUDEN EPÄILY OIRE, SYNTY EPÄILLÄ, KEHITTYÄ VIITATA, LIITTYÄ SAIRASTUMINEN JA TOTEAMINEN DIAGNOSOIDA, TODETA ISKEÄ, PUHJETA
--

SAIRASTUA HANKKIA JOHTAA 'kehittää jtk jstak toisesta', AIHEUTTAA AIHEUTTAJA SAIRASTAMINEN SAIRASTAA

Kollokaatti EPÄILLÄ ei varsinaisesti kuvaa sairastumista, mutta merkitsee sairauden mahdollisuutta. EPÄILLÄ-verbiin liittyy luulo jostain epäedullisesta kohteelle eli sairastujalle. (KS s.v. *epäillä*.) Näin kollokaatti saa negatiivisen sävyn ja ilmaisee epämiellyttävää tapahtumaa. KEHITTYÄ merkitsee sairauden etenemistä ja muodostumista vähitellen (KS s.v. *kehittyä*). Esitän sen yhdessä EPÄILLÄ-verbin kanssa, sillä yhtä lailla sairaus ei välttämättä ole vielä puhjennut. Kollokaatit DIAGNOSOIDA ja TODETA ovat sävyiltään melko neutraaleja ja ilmaisevat ulkopuolisen, usein lääkärin, tekemää määrittystä sairauden syntymisestä. Diagnosoimiseen liittyy lääketieteellinen sävy (KS s.v. *diagnosoida*), kun taas asiantilan voi todeta melkein kuka tahansa. Tässä yhteydessä kollokaatit kuitenkin esiintyvät toistensa synonyymeina (ks. esimerkit 8 ja 9). Kollokaatit VIITATA ja LIITTYÄ liittyvät sairauden epäilyyn ja toteamiseen. VIITATA merkitsee jonkin asian ilmaisemista tai enteilyä jostakin (KS s.v. *viitata*). Kollokaatti tässä yhteydessä merkitsee jonkin asian, esimerkiksi oireen, myötä tehtävää päätelmää mahdollisesta sairaudesta (esimerkki 10). Kollokaatti LIITTYÄ ilmaisee hieman laveammin yhteyttä asioiden välillä, mutta se usein ilmaisee aineistossa eri sairauksien liittymistä diabetekseen ja siihen sairastumiseen.

8) *Diabetekseni* on aikanaan diagnosoitu paastosokerin sokerihemoglobiinin (HbA1c) perusteella.

9) Ikää on 60v ja kuukausi sitten todettiin vielä 2 *diabetes*.

10) Asetonin haju hengityksessä voi viitata *diabetekseen*, mutta jos muita oireita ei ole niin tuskin siitä kyse.

Sairastumista kuvaavat myös kollokaatit ISKEÄ, PUHJETA, SAIRASTUA ja HANKKIA. Kollokaatit ISKEÄ ja PUHJETA kuvaavat diabeteksen toimijuutta, ja sairastuva ihminen on ikään kuin toiminnan kohteena. SAIRASTUA on kollokaattina kaikista neutraalein sairauden ilmentymistä kuvaava sana, sillä se kuvaa jonkin taudin saamista ilman selkeää tekijää (KS s.v. *sairastua*). Se ei aseta toimijuutta sairastujalle eikä sairaudelle, vaan kuvaa tapahtuman kulkua hyvin neutraalisti. HANKKIA sen sijaan antaa vaikutelman sairastuvan henkilön aktiivisesta toimijuudesta ja jopa syyllistää henkilöä sairauden saamisesta. Esimerkissä 11 on nähtävillä henkilön toimintaa syyllistävä kollokaatin käyttö.

11) Ryyppääminen on kyllä yksi tapa hankkia pysyvä ykköstyypin *diabetes*.

Loput sairastumista merkitsevät kollokaatit JOHTAA ja AIHEUTTAA ilmaisevat sairastumista jonkin asian takia. JOHTAA ja AIHEUTTAA ilmaisevat, että syy sairastumiseen on jossain ulkopuolisessa asiassa, ja jokin asia saa sairauden syntymisen aikaan. JOHTAA ilmaisee neutraalimmin ajallisesti tapahtuvaa kehittymistä, jossa jokin asia ajan saatossa johtaa sairastumiseen (ks. esimerkki 12). Kollokaattiin AIHEUTTAA liittyy hieman negatiivisempi sävy, sillä verbi tarkoittaa toiminnan tai asian johtamista sairastumiseen. (Ks. KS s.v. *aiheuttaa*.) Tähän liittyy myös kollokaatti AIHEUTTAJA, joka vahvistaa merkitystä siitä, että jokin asia on syynä sairastumiselle. AIHEUTTAJA on johdos verbistä *aiheuttaa*, jolloin substantiivi merkitsee syy-seuraussuhteen aikaansaajaa. (VISK § 155.) Syy-seuraussuhde on nähtävillä esimerkissä 13.

12) Ne työelämän ongelmat voivat johtaa II-tyyppin *diabetekseen*, sairaslomiin ja aikaiseen eläköitymiseen, jotka kaikki tulevat yhteiskunnalle kalliiksi.

13) *Diabetes D2* aiheuttaja on varsin usein liikojen hiilihydraattien nauttiminen, joka usein aiheuttaa ensin ylipainoa ja sitten ajan kuluessa muodostuu *diabeteksen* muotoon.

Ryhmässä ovat myös kollokaatit OIRE ja SYNTY, jotka eivät kuvaa sairastumisen tapahtumista, mutta liittyvät vahvasti sairauden toteamiseen. Siksi olen päättänyt sijoittaa ne tähän prosodiaan. OIRE merkitsee sairaudesta kertovia piirteitä, joiden perusteella esimerkiksi diagnoosi voidaan tehdä. SYNTY taas merkitsee ajallisesti sairauden alkua ja kehittymistä. Kollokaattina se esiintyy useissa tapauksissa myös syy-seuraussuhteen esittämisessä, jolloin jokin asia esitetään sairauden synnyn syynä. Tästä alla nähtävillä esimerkki 14.

14) Suurten nitriitti-, samoin kuin nitraattimäärien on epäilty lisäävän mm. *diabeteksen*, sepelvaltimotaudin ja syövän syntyä

Olen lisäksi sijoittanut tähän merkitysryhmään verbin SAIRASTAA, sillä se kuvaa yleisesti sairaana olemista (KS s.v. *sairastaa*) ja liittyy läheisesti sairastumiseen. Verbi esiintyy useissa yhteyksissä diabeteksen eri tyyppinä kuvaavien termien ja muiden sairauksien kanssa. Tästä nähtävillä esimerkki 15.

15) Olen yli kolmekymmentä vuotta sairastanut 1 tyyppin *diabetesta* ja hyvin voin edelleekin, paremmalla ja järkevällä ruokavaliolla. Tiedän kyllä nämä asiat, joten ihan turha tulla minulle selittelemään yhtään mitään insuliinin pois jättämisestä ja muusta. Makkaraa, pullamössöä ja muita herkkuja minä syön harvoin, painoni on kohtuu lukemissa ja liikuntaa harrastan säännöllisesti ainakin lenkkeilyä ja kuntosalia jos ei muuta. Oikeanlainen painonpudotus diabeetikoilla on

kohtuu annos ruokaa, pullat, karkit, limskat ja muut herkut vähemmälle ja enemmän liikuntaa, niin kyllä se painokin alkaa putoamaan. Niin että seli seli vaan, minä tiedän paremmin diabeetukseen liittyvät asiat.

Diskurssiprosodia *altistavat tekijät* sisältää useita substantiiveja, jotka merkitsevät pe-riytymistä tai mahdollista sairastumista. Lisäksi prosodiassa on verbejä, jotka kuvaavat sairauksien yhteyttä tai mahdollisuutta sairastua. Prosodia kokonaisuudessaan on nähtävissä taulukossa 4.

TAULUKKO 4 Diskurssiprosodia *altistavat tekijät*.

TAIPUMUS RISKI MYÖHEMMIN ALTISTAA, UHATA, PERIYTYÄ SUKU VAARA YHTEYS
--

Substantiivit TAIPUMUS ja RISKI ilmaisevat olemassa olevaa mahdollisuutta sairastua henkilön ominaisuuksien tai esimerkiksi elintapojen vuoksi. Kollokaattien merkitys-ero on melko pieni, mutta RISKI kuitenkin sisältää enemmän negatiivisen sävyn, sillä se on jonkin epämieluisan tapahtuman mahdollisuus (KS s.v. *riski*). TAIPUMUS tarkoittaa enemmän henkilön luontaisista ominaisuuksista johtuvaa sairastumista. Prosodiassa on lisäksi kollokaatti MYÖHEMMIN, joka on komparaatioadverbin produktiivinen tyyppi. (VISK § 375.) Se toimii lauseessa ajan adverbialina ja ilmaisee ajallisesti myöhemmin tapahtuvaa sairastumista ja mahdollisuutta sairastumiseen ajan kuluessa. Diskurssiprosodiassa on lisäksi viisi verbiä, jotka merkitsevät sairastumisen mahdol-lisuutta tai uhkaa.

Verbit ALTISTAA, UHATA ja PERIYTYÄ viestittävät enemmän sairauten suh-tautumista. Kollokaatti ALTISTAA saa sairauden vaikuttamaan vaaralliselta, sillä vaikka verbi ei suoranaisesti tarkoita negatiiviselle asialle altistumista, saa se usein seurak-seen asioita, joille altistumista ei pidetä mielekkäänä. (KS s.v. *altistaa, altistua*.) Vielä enemmän negatiivisesta asiasta viestii kollokaatti UHATA, joka merkitsee jonkin asian antamaa aihetta pelkoon tai vaaraan (KS s.v. *uhata*). Tässä yhteydessä esimerkiksi sai-raus uhkaa tai sairauten liittyen muuten tilanne uhkaa huonontua. Verbi PERIYTYÄ merkitsee enemmän sairauden siirtymistä seuraavalle sukupolvelle biologisista syistä kuin ulkopuolisen seikan takia. Diabeteksen periytymisestä ei vielä ole tarkkaa tietee-listä tietoa, mutta perinnöllinen alttius sairastua isän tai äidin diabeteksen vuoksi on arviolta noin 5–8 % (Terveyskirjasto 2021). Perinnöllisyyteen liittyy myös kollokaatti SUKU, joka aineistossa usein esiintyy ilmaisuissa, jotka kertovat suvussa olevasta dia-beteksistä tai sairastumisen alttiudesta suvun sairauksien vuoksi. Periytyminen

mahdollisuuksista nähtävillä alla esimerkit 16 ja 17. Niukasti sadan merkitsevän kollokaatin ulkopuolelle jäi kollokaatti ISÄ, joka merkitsee aineistossa kollokaatin SUKU tavoin sukulaisuussuhteen takia sairastumista.

16) Altitus sairastua tyyppin 1 *diabetekseen* periytyy, mutta lapsen sairastumisen todennäköisyys on niin pieni, että sitä ei tarvitse ottaa huomioon perhesuunnittelussa.

17) Johanna Tukiainen on feisbookissa julkisesti kertonut, että heidän suvussaan *diabetes* on erittäin vahvasti periytyvä sairaus.

Periytyvyyden yhteydessä on nostettava esille sairastumisen syyn tematiikka, jota osittain prosodian *altistavat tekijät* kollokaatit ilmentävät. Aineistossa pohditaan kyllä sairastumisen syytä, mutta hyvin hajanaisesti erilaisten kollokaattien ja sanojen yhteydessä, jotka eivät muodosta mitään kaavaa, eikä niistä siksi muodostu omaa prosodiaansa. Mutta esimerkiksi kollokaatit SUKU ja TAIPUMUS kielivät myös sairastumisen syytä ja voisivat siksi vahvemmassa yhteydessä olla osa prosodiaa *sairastumisen syy*.

Prosodian viimeiset kollokaatit VAARA ja YHTEYS ilmaisevat myös mahdollisuutta sairastumiseen ja sairauden puhkeamisen linkittymistä muihin sairauksiin tai elintapoihin. Kollokaatti VAARA saa todella negatiivisen sävyn, ja se esiintyykin aineistossa usein yhteyksissä, joissa ilmaistaan vahvasti sairastumisen vaaraa. Tästä on pääteltävissä, että diabetesta pidetään epämieluisana ja pelättynäkin sairautena, johon ei kukaan halua sairastua. Tästä nähtävillä esimerkki 18. Kollokaatti YHTEYS ilmaisee sairastumisen mahdollisuutta neutraalimmin, ja sitä käytetään kahden asian mahdollista yhteyttä selittäessä. Tästä nähtävillä esimerkki 19.

18) Raskausdiabeteksen sairastaneilla on suurentunut vaara sairastua myöhemmin *diabetekseen* (ks. « Diabetes (sokeritauti) »5), joten paastoverensokeria on syytä seurata myöhempinä vuosina, esimerkiksi vuosittain.

19) Raskausajan D-vitamiinin saannin ja tyyppin 1 *diabeteksen* yhteydestä on myös saatu viitteitä.

Diskurssiprosodia *hoito ja parantuminen* kattaa 6 % kaikista merkitsevistä kollokaateista tässä tutkimuksessa. Prosodia jakautuu tasaisesti kahtia sisältäen hoitoa koskevia kollokaatteja sekä parantumista koskevia kollokaatteja. Yhdistin kollokaatit yhdeksi prosodiaksi, sillä usein hoidolla tavoitellaan juuri parantumista, vaikka se ei diabeteksen kohdalla ole edes välttämättä mahdollista. Kaikki prosodian kollokaatit ovat listattuna taulukossa 5.

TAULUKKO 5 Diskurssiprosodia *hoito ja parantuminen*.

HOITO HOITOTASAPAINO HOITAA PARANTAA PARANTUA PARANTUNUT

Kollokaatit HOITO ja HOITOTASAPAINO ovat substantiiveina melko samankaltaisia, ja hoitotasapaino onkin määriteyhdyssana (VISK § 408), joka on muodostettu sanasta HOITO. Kollokaatti HOITO kuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on sairaan potilaan tilan parantaminen. HOITOTASAPAINO taas liittyy sairauden pitkäaikaiseen hoitoon, ja kollokaatti tarkoittaa hoidolla saavutettavaa tilan vakautta esimerkiksi juuri diabeteksen hoidossa. Lisäksi verbi HOITAA merkitsee konkreettisesti tehtävää työtä ja hoitoa potilaan eteen. Hoitaa voi joko ulkopuolinen taho, esimerkiksi lääkäri, tai sairastaja itse, jolloin kyseessä on omahoito. Kollokaatti HOITAA esiintyy aineistossa usein esimerkin 20 tavoin. Se kuvaa yleisellä tasolla diabeteksen hoitoa tai ilmaisee yksittäisen henkilön sairauden hoitoa.

20) *Diabetes* ei johda avohaavoihin, amputaatioihin tai sokeuteen, kuten nämä pelottelijat kirjoittaa, jos *diabetestä* hoidetaan hyvin.

Parantumiseen liittyvät kollokaatit ovat PARANTAA, PARANTUA ja PARANTUNUT. Kollokaatit PARANTAA ja PARANTUA ovat verbejä ja merkitsevät tapahtumaa, jossa sairaus katoaa ja henkilö tervehtyy. (KS s.v. *parantaa, parantua*.) PARANTAA merkitsee enemmän ulkopuolisen tekijän tai asian suorittamaa olotilan kohennusta, jossa toimenpiteet kohdistuvat sairastavaan henkilöön. Esimerkiksi lääkäri tai lääke voi parantaa sairauden. PARANTUA taas ilmaisee verbinä tapahtumaa, jossa parantumiselle ei ilmaista varsinaista tekijää. Verbien käytöstä alla esimerkit 21 ja 22.

21) Karppaus ei nyt *diabetesta* paranna eikä sitä suositella missään diabeteksen hoitoon.

22) Kirjoitinkin aikaisemmin, että *diabetes* saattaa parantua.

Kolmas parantumiseen liittyvä kollokaatti PARANTUNUT on nominaalinen verbimuoto, jota käytetään kuitenkin adjektiivin tavoin kuvaamaan asiaa joko substantiivin etumäärityksenä tai itsenäisenä jäsenenä. (VISK § 122.) Kollokaattia käytetään tämän tutkimuksen aineistossa kuvaamaan henkilön terveydentilaa tai tilanteen laatua, jossa sairaus, terveydentila tai tilanne on parantunut.

23) Suurin syy kakkostyyppin *diabeteksen* lisääntymiseen on parantunut diagnostiikka ja se, että siihen suhtaudutaan nykyään vakavasti.

Kolme viimeistä diskurssiprosodiaa ovat *asiantuntijuus*, *määrä ja kasvu* sekä *ennakointi*. Prosodiat ovat aineistossa kaikki tasan tai alle 5 %: asiantuntijuus kattaa 5 % aineistosta, määrä ja kasvu 4 % ja ennakointi 3 %. Nämä kaikki diskurssiprosodiat näkyvät sisältöineen taulukossa 6.

TAULUKKO 6 Diskurssiprosodiat *asiantuntijuus*, *määrä ja kasvu* sekä *ennakointi*.

<i>asiantuntijuus</i>	<i>määrä ja kasvu</i>	<i>ennakointi</i>
DAHLOQVIST ANNIKA ANTTI HEIKKILÄ KIRJA	JOHTAA 'olla muiden edellä' YLEISTYÄ LISÄÄNTYÄ RÄJÄHTÄÄ	SUOJATA EHKÄISTÄ EHKÄISY

Prosodia *asiantuntijuus* koostuu viidestä kollokaatista, joista neljä ovat keskenään kahden henkilön etu- ja sukunimiä. Kollokaatit DAHLQVIST ja ANNIKA² merkitsevät samaa henkilöä, Annika Dahlqvistia, joka tunnetaan ruotsalaisena lääkärinä. Hän on tunnettu suorittamastaan LCHF-ruokavaliosta (*low carb high fat*), jonka hän on kertonut auttavan esimerkiksi tyyppin 2 diabeteksen hoitoon. (Dahlqvist 2023.) Dahlqvist sairastui kuitenkin ruokavalionsa vuoksi itse tyyppin 2 diabetekseen, ja aineistossa hänen toimiansa kritisoidaan ja jopa halveksutaan. Samoin kollokaatit ANTTI ja HEIKKILÄ merkitsevät henkilöä. Antti Heikkilä on ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, joka on kirjoittanut ravitsemuksesta ja puhunut vähähiilihydraattisen ruokavaliion puolesta, jota pidetään myös tyyppin 2 diabeteksen hoitomuotona. (Otava 2023.) Sekä Heikkilästä että Dahlqvistista keskustellaan diabeteksen hoitomuotojen yhteydessä, ja heitä esitetään asiantuntijoina kirjoittamiensa teosten ja kirjoitusten vuoksi, mutta myös kritisoidaan hoitomuotojen todenperäisyyttä sekä toimivuutta. Kollokaateista esimerkit 24 ja 25 nähtävissä alla.

24) Kun Annika Dahlqvist sairastui *diabetekseen*, piti sokeriarvot saada nopeasti kohdilleen.

25) Vähän lisää: "Lääkäri Antti Heikkilän mukaan II-tyypin *diabeteksen* ensisijainen hoitomuoto on vähähiilihydraattinen ruokavalio ja vasta toissijaisesti lääkehoito."

Kollokaatti KIRJA liittyy aineistossa usein edellä mainittuihin henkilöihin, sillä he molemmat ovat kirjoittaneet kirjoja aiheesta, ja heistä usein keskustellaan yhdessä julkaisujensa kanssa. Heikkilän ja Dahlqvistin kirjojen lisäksi aineistossa mainitaan useita

muita kirjoja, joista on haettu apua ja tietoa diabetekseen ja sen hoitoon liittyen (esimerkki 26).

26) On varmasti maailmalla tunnetuin *diabeteksen* hoidon kirja ja Bernstein itse tunnetuin diabeteslääkäri.

Diskurssiprosodia *määrä ja kasvu* kuvaa kollokaattiensa myötä diabeteksen määrän kasvua laajemmalla tasolla. Kollokaatti JOHTAA ilmaisee aineistossa tilastollista johtamista, jossa esimerkiksi Suomi maana johtaa diabetestilastoissa useita muita maita. Kollokaatti on sijoitettu myös prosodiaan *sairastumisen kuvaus*, sillä sitä käytetään tassaisesti aineistossa myös kuvaamaan jonkin asian johtamista sairastumiseen. Loput kolme kollokaattia prosodiassa ovat verbit YLEISTYÄ, LISÄÄNTYÄ ja RÄJÄHTÄÄ, ja ne merkitsevät diabetesta sairastavien määrän kasvua. YLEISTYÄ ja LISÄÄNTYÄ kuvaavat kasvua melko neutraalisti, mutta kollokaatti RÄJÄHTÄÄ kuvaa kasvua hallitsemattomana ongelman leviämisenä saaden melko negatiivisen sävyn. (KS s.v. *räjähtää*.) Kollokaatin käytöstä alla esimerkki 27.

27) Esim *diabetes* RÄJÄHTI suomessa, kun alettiin käyttämään rypsiöljypohjaisia myrkkymargariineja.

Viimeinen diskurssiprosodia on *ennakointi*, johon sijoitetut kollokaatit merkitsevät sairauden ehkäisyä ja siltä suojautumista. Kollokaatit SUOJATA ja EHKÄISTÄ kuvaavat verbeinä sairastumisen estämiseksi tapahtuvaa toimintaa. Ne kuvaavat, kuinka esimerkiksi hyvillä elämäntavoilla tai muilla olosuhteilla voidaan ennaltaehkäistä sairastuminen. Esimerkit 28 ja 29 kuvaavat kollokaattien käyttöä aineistossa.

28) Riittävä D-vitamiinin saanti varhaislapsuudessa näyttää suojaavan nuoruus-tyypin *diabetekselta*.

29) Odottava ja imettävä äiti tarvitsee ruoan lisänä ravintolisiä, jotka ehkäisevät sikiövaurioita, raskausmyrkytystä, *diabetesta*, masennusta sekä edistävät sikiön aivojen, hermoston, luuston ja silmien kehitystä.

Viimeinen kollokaatti EHKÄISY on substantiivi ja merkitsee tapahtuvaa toimintaa. Se liittyy kollokaattiin EHKÄISTÄ ja merkitsee sairastumisen estämistä.

Analyysin ulkopuolelle jäi prosodioita muodostaessa 11 kollokaattia (taulukko 7), jotka aineistossa esiintyivät lähinnä funktionaalisessa tarkoituksessa. Näillä kollokaateilla on aineistossa kieliopillinen, tekstin etenevyyteen liittyvä tehtävä. (VISK § 438.) Näistä kollokaateista muodostin oman ryhmän *muut*.

TAULUKKO 7 Diskurssiprosodia *muut*.

TMS, ESIMERKIKSI, JNE, ESIM., YMS., VAIKKAPA KOSKEA, SUHTEEN, KALTAINEEN, VAI, KYSE
--

Analyysin ulkopuolelle jääneistä kollokaateista kuusi merkitsee tekstissä laajennusta. Koostelyhenteet TMS, JNE, ESIM. ja YMS. edustavat tekstissä jotakin laajempaa, joka jätetään kirjoittamatta. (KS s.v. *esimerkki*; Kielitoimiston ohjepankki 2023.) Kollokaatit ESIMERKIKSI ja VAIKKAPA toimivat tekstissä semanttisen suhteen luojina lauseen ja konkreettisen esimerkin välillä.

30) Liittyykö asetonin haju hengityksessä siis sokeriin, *diabetekseen*, laihuuteen tms .. ?

Kollokaatit KOSKEA, SUHTEEN ja KALTAINEEN ilmaisevat aineistossa asioiden suhdetta toisiinsa, eikä niillä ole sisällöllistä merkitystä. Kollokaatti VAI on konjunktio, jonka tehtävä on tekstissä liittää toisiinsa kahta tai useampaa lausetta, lauseketta, sanaa tai sananosaa. (VISK § 812.)

Tekemäni jaottelu diskurssiprosodioihin aineistoesimerkkien myötä ei ole yleistettävissä, vaan on omaa tulkintaani siitä, millaisen merkityksen kollokaatit aineistossa saavat. Vaikka aineistona Suomi24-keskustelupalsta on monitahoinen ja keskustelut kattavat todella laajojakin aiheita, ovat diskurssiprosodiat lopulta hyvin samankaltaisia. Ne liittyvät diabeteksen sairastumiseen, sen ehkäisyyn ja hoitoon sekä yleisesti sairastamiseen.

4.3 Diabeteksen diskurssit

Kuvaamieni diskurssiprosodioiden sekä laajempien tekstiyhteyksien ja -merkitysten perusteella olen muodostanut Suomi24-palstalla käytävään keskusteluun pohjaten diabetekselle neljä diskurssia. Nämä diskurssit ovat:

1. *Diabetes vaarallisena sairautena,*
2. *Diabetes yleisenä kansansairautena,*
3. *Diabetes itseaiheutettuna sairautena ja*
4. *Pyrkimys diabeteksen parantamiseen.*

Seuraavaksi käsittelen jokaista diskurssia omassa alaluvussa pohjaten analyysia diskurssia vahvimmin esittäviin prosodioihin, kollokaatteihin sekä tekstiyhteydessä esiintyviin merkityksellisiin kielenaineisiin, joita esitän aineistoesimerkkien avulla.

4.3.1 Diabetes vaarallisena sairautena

Suomi24-keskustelupalstan aineistossa diabetes näyttäytyy keskustelijoiden viesteissä vaarallisena sairautena, mikä muodostaa diskurssin *diabetes vaarallisena sairautena*. Asennoituminen sairauteen vaarallisena ilmenee vahvasti esimerkiksi diskurssi-prosodioiden *lääketieteelliset sairaudet, sairastuminen ja sairastaminen sekä hoito ja parantuminen* kautta. Diskurssia ilmennetään laajasti eri kollokaattien ja prosodioiden kautta, sillä sairaudesta puhuminen sitä kuvailemalla on yleistä ja inhimillistä. Lääketieteessä termi *sairaus* määritellään psykofyysisen rakenteen tai toiminnan poikkeavuudeksi, joka aiheuttaa tilapäistä tai pysyvää haittaa, vajaatoimintoja tai vammaisuutta (Terveyskirjasto 2016b). Sairaudet käsitetään elimistön toiminnan häiriöinä, joista muodostuu fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista haittaa (KS s.v. *sairaus*), joten lähökohtaisesti ei ole mielekäästä sairastua mihinkään sairauteen. Kuitenkaan kaikki sairauten suhtautumista ilmaiseva puhe ei välttämättä ole negatiivista, vaikka lähtökohtaisesti sairaus on negatiivinen tai epämieluisa tila.

Vaarallisuutta esittävät aineistossa muun muassa kollokaatit VAARA, RISKI, UHATA, ISKEÄ ja SUOJATA. Verbivalinnat UHATA ja ISKEÄ ilmaisevat, miten diabetes koetaan sairautena, joka on niin vaarallinen, että se uhkaa tai iskee sairastuneeseen. UHKA esiintyy aineistossa nominaalisena verbimuotona va-partisiipin kanssa toimien sanan *tauti* kongruoivana etumääritteenä. (Ks. VISK § 122.) Yhdessä sanat *henkeä uhkaava* määrittävät diabetesta ja kertovat, kuinka vaarallinen sairaus on kyseessä (esimerkki 33). Verbin ISKEÄ kanssa lauseessa esiintyy valenssin mukainen kohde *sinuun*, joka ilmaisee sairastumisen kohdetta (esimerkki 34). Lisäksi virkkeen alussa tavan adverbi *tahtomatta* ilmaisee tapahtuman luonnetta, ja kuinka sairaus tulee tahdosta riippumatta. Kollokaatti SUOJATA ilmaisee myös sairauten vaarallisena suhtautumista, sillä sairaudelta halutaan suojautua kaikin keinoin, vaikka se ei välttämättä olisi edes mahdollista. VAARA ilmaisee suoranaisesti, että sairastuminen tai itse sairaus koetaan vaarana. Esimerkissä 31 tulosta kuvaavan transitiivilauseen predikaatti *suurentaa* yhdessä VAARA-kollokaatin kanssa kuvaa vaaran jo olemassaoloa ja sen kasvamista tulevaisuudessa. (Ks. VISK § 891.) Lisäksi tavan adverbi *itsenäisesti* ilmaisee, kuinka virkkeen subjekti *lihavuus* itsenäisesti suurentaa sairastamisen vaaraa. Esimerkissä 32 tilaa kuvaavan kopulalauseen subjektilauseke *vaara saada sairaus* kertoo asennoitumista sairauteen, sillä sairauden saamista pidetään vaarana. Aineistoa tarkasteltaessa esimerkit 31 ja 32 ilmentävät lisäksi, miten diabetekseen sairastumista pidetään vaarana myös riippumatta siitä, onko kyseessä tyyppin 1 vai tyyppin 2 diabetes. Esimerkit 33 ja 34 ilmentävät sairauden vaarallisuuden ilmaisua. Esimerkissä 33 predikatiivia täydentää ilmaus *henkeä UHKAAVA*, jossa va-partisiipilla on muodostettu *uhka*-sanasta adjektiivin kaltaisesti toimiva substantiivin kongruoiva etumäärite. (Ks. VISK § 122.)

Etumääräite saa predikatiivin *tauti*, joka viittaa lauseen subjektiin *diabetekseen*, vaikuttamaan vaaralliselta. Esimerkissä 34 transitiivilauseen predikaatti *iskee* ja kohdetta ilmaiseva valenssinmukainen kohde *sinuun* yhdessä ilmaisevat vaarallisuutta sekä verbivalinnalla että tapahtuman kohteella. (Ks. VISK § 446–447.) Lisäksi rinnastuskonjunktiona käytetyn *eli*-partikkelin avulla erotetussa toisessa päälauseessa tapaa ilmaiseva adverbi *tahtomatta* ilmaisee sairastumisen luonnetta. Näin diabeteksestä saa vaarallisen kuvan. (Ks. VISK § 812; VISK § 646.)

31) Vyötärölle kertynyt lihavuus suurentaa tyypin 2 *diabeteksen* vaaraa itsenäisesti painoindeksistä riippumatta.

32) Jos sisaruksella on tyypin 1 *diabetes*, muiden lasten vaara saada sairaus on 6 prosenttia (6 sadasta).

33) *Diabetes* on henkeä uhkaava tauti, siihen pitäisi vähävaraisen saada ilmaiset lääkkeet, mutta miksei varakas voisi jotain maksaa.

34) Olet tahtomatta D2:ssa, noudattamalla sairasta LCHF:ää, eli suoraan sanottuna *diabetes* iskee sinuun kuin metrinen halko.

Aineistossa diabetesta verrataan useasti yhteen tai useampaan sairauteen tai niitä esitetään listauksessa rinnakkain. Rinnakkaisuutta esitetään muun muassa rinnastuskonjunktioina toimivien partikkelien *ja*, *tai* ja *sekä* avulla. (Ks. VISK § 812.) Esimerkissä 36 lyhennesanat *esim.* 'esimerkiksi' virkkeen alussa sekä *jne* 'ja niin edelleen' listauksen lopussa ilmaisevat listauksen jatkumista ja näin rinnastamista useaan muuhun sairauteen. (Ks. VISK § 170.) Useat diskurssiprosodian *lääketieteelliset sairaudet* kollokaatit ilmaisevat diabetekseen suhtautumista muiden sairauksien kautta. Osa sairauksista ja samassa prosodiassa olevista kollokaateista, kuten SYÖPÄ (esimerkki 35), SEPELVALTIMOTAUTI (esimerkki 36) ja SYDÄNKOHTAUS (esimerkki 37), mielletään kansalaisten keskuudessa vakaviksi tai jopa kuolemaan johtaviksi. Diabeteksen rinnastaminen näihin sairauksiin saa aikaan asetelman, jossa myös diabetes voidaan mieltää yhtä vaaralliseksi. Lisäksi aineistossa sairauksia esitetään yhdessä niiden ilmaantumissyiden takia. Osa sairauksista saa aikaan lisäsairauksia, mitä voidaan myös pitää vaarallisena ilmiönä, kun terveyteen kohdistuu enemmän haasteita.

35) Miksi ette käytä elämäänne johonkin hyödylliseen kuten syövän tai *diabeteksen* parantamiseen. Monet vakavat sairaudet, kuten sydän- ja verisuonitaudit, I-tyypin *diabetes*, nivelreuma, syöpätaudit, matala luun mineralisaatio ja masennus liittyvät kiinteästi D-vitamiinin puutokseen.

36) Esim. verenpainetauti, sepelvaltimotauti, *diabetes*, COPD/astma jne johon päälle keuhkokuume --> todennäköisemmin tappava.

37) Jos on vielä *diabetes* niin sydänkohtauksen todennäköisyys lienee moninkertainen normaaliväestöön verrattuna.

Lisäksi diskurssiprosodia *hoito ja parantuminen* tukee diskurssia vaarallisuudesta, sillä sairauden vaarallisuuden pelko toimii kannustimena hyvälle hoidolle ja parantumiselle, vaikka esimerkiksi tyypin 1 diabeteksestä parantuminen on lähes mahdotonta. (Ks. Harjutsalo 2018.) Esimerkit 38 ja 39 ilmaisevat, miten kollokaatit PARANTUA ja HOITO edustavat tarvetta päästä diabeteksestä eroon. Niiden voidaan ajatella vahvistavan ajatusta sairauden vaarallisuudesta, sillä sairastuneet pyrkivät hyvällä hoidolla parantumaan tai parantamaan oireitaan. Esimerkissä 38 kysymyslauseen avulla kirjoittaja tiedustelee, onko tyypin 2 diabetes lopullinen. Adjektiivilla *lopullinen* viestittää sairauden epämiellyttävyyttä, sillä kysymys on mahdollisesti esitetty lopullisen sairauden pelossa. Kysymysvirnettä voisi tarkastella myös modaalisuuden valossa, sillä parantumisen mahdollisuutta tiedusteleva lause esittää toteutumismahdollisuutta arvioivan kysymyksen. (Ks. VISK § 1551.) Myös esimerkki 39 ilmaisee modaalisuutta kirjoittajan toteamuksen myötä, jossa hän esittää asiantilan epätoivottavaa luonnetta omalla toteamuksellaan "*samalla voisi todeta*" ja perustelulla "*koska diabetesta on yhä olemassa*". Partikkeli *yhä*, joka on synonyymi sanalle *edelleen*, ilmaisee asiantilan epämieluisaa jatkumista edelleen, sillä sairauden katoaminen olisi optimaalista ja toivottua.

38) Jos on syönyt liikaa ja tullut aikuistyyppin *diabetes* niin onko se lopullinen vai voiko siitä parantua?

39) Samalla voisi todeta että *diabeteksen* hoitoon käytetyt lääkkeet ei toimi koska *diabetesta on yhä olemassa*.

4.3.2 Diabetes yleisenä kansansairautena

Keskustelupalstalla käytävästä keskustelusta muotoutuu myös kuva diabeteksestä yleisenä kansansairautena. Toinen esille nouseva diskurssi onkin *diabetes yleisenä kansansairautena*. Diabetes on Suomessa hyvin yleinen kansansairaus, ja tyypin 2 diabetes on Suomessa Euroopan tilastoihin verrattuna keskitasolla esiintymismäärän mukaan (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2022). Diabeteksestä puhutaan sen määrän ja kasvun kautta sekä sairastumisen riskin kautta. Lisäksi sairauden moninaisuudesta keskustellaan sen sisäisten tyyppien sekä muiden sairauksien kanssa. Määrän ja kasvun diskurssiprosodian kollokaatit ilmaisevat aineistossa diabeteksen määrän lisääntymistä suuressa mittakaavassa, mikä myös esittää sairauden paikkaa muiden

kansansairauksien joukossa. Esimerkit 40 ja 41 ilmaisevat, kuinka diabetes on sairaute-
na yleinen, ja kuinka sen määrä on kasvanut tilastoissa nopeasti. Esimerkissä 40
virkkeessä päälauseen predikaatin kieltomuoto *ei ole yleistynyt* yhdessä sivulauseen
aloittavan alistuskonjunktion *vaan* kanssa merkitsee, että diabetes on yleistynyt eri-
näisten syiden takia. (Ks. VISK § 812.) Esimerkissä 41 perfektimuotoisesta predikaatii-
vista on jätetty *on*-apuverbi pois, jolloin pelkkä predikaatti *räjähtämässä* kuvaa parhail-
laan tapahtumassa olevaa muutosta, josta osa on alkanut jo menneisyydessä, mutta
josta osa jatkuu edelleen. (Ks. VISK § 1534.) Verbi kuvaa sairauden määrän nopeaa
muutosta suurempaan, mikä vahvistaa yleisyyden diskurssia.

40) Ei *diabetes* ole yleistynyt suoraan rokotteiden takia, vaan osasy syy voi olla se,
että hyvän elintason maissa lapset eivät sairastele vaarattomia ja vähän vaaralli-
sia lastentauteja niin paljon kuin alemman elintason maissa.

41) *Diabetes* kansansairautena räjähtämässä käsiin niin kuvastaa paljon elinta-
voista.

Sairauden riskeistä ja sairastumisen taipumuksesta keskustelemisesta voidaan myös
vetää johtopäätöksiä yleisyyden diskurssiin. Kun keskustelijat ajattelevat sairastumi-
sen riskiä (42) tai taipumusta (43), ilmaisevat he myös oletustaan diabeteksen yleisyy-
destä, sillä yleisiin sairauksiin on tyypillisesti suurempi mahdollisuus sairastua. Esi-
merkki 42 ilmaisee modaalisuutta kirjoittajan esittämän mahdollisuusarvion kautta.
Adverbi *todennäköisesti* ja verbi *onhan* ilmaisevat kirjoittajan arviota tilanteesta ja mah-
dollisuudesta sairastua. (Ks. VISK § 1551.) Lisäksi perfektissä oleva kielteinen verbi-
liitto *ehtinyt menettää* viittaa siihen, että kunnon ja terveyden menettäminen on toden-
näköistä tulevaisuudessa. Alistuskonjunktioilla *vaikka* erotettu sivulause esittää pää-
lauseelle vastailmauksen ja ilmaisee juuri riskiä ja todennäköisyyttä sairastumiseen
myöhemmin. (Ks. VISK § 812.) Esimerkissä 43 tieteelliseen tutkimukseen viittaamisen
avulla muodostetaan kuva, että sairaus on yleinen, sillä tutkimuksen tulosten avulla
voidaan yleistämällä suositella apua geneettiseen diabetekseen. Kohdistamalla kom-
mentti lukijalle adessiivisijaisella omistusermillä *sinulla* kohdennetaan yleinen ohje
sairauteen juuri kyseiselle henkilölle keskustelupalstalla, jolloin syntyy kuva suurem-
masta joukosta ihmisiä, jotka ovat samassa tilanteessa. (Ks. VISK § 81.)

42) Peris nuorempana taas ei ole todennäköisesti ehtinyt menettää mieskunto-
aan jatkuvista käänneistä huolimatta, vaikka onhan esim. aikuisiän *diabetes* ris-
kinä pidemmän päälle tuolla menolla.

43) Jos sinulla on geneettistä taipumusta *diabetekseen*, niin tryptofaani olisi ai-
noa vaihtoehto, sillä Helsingin yliopiston tutkimuksen mukaan melatoniini al-
tistaa diabetekselle (HS vuonna 2016).

Diskurssiprosodiat *diabetestyyppit* ja *lääketieteelliset sairaudet* tukevat vahvasti yleisyyden diskurssia. *Diabetestyyppit*-prosodia ilmaisee diabeteksen laajaa tautikirjoa, joka vahvistaa käsitystä yleisyydestä, sillä useammat eri tyypit kattavat isomman määrän sairastajia. Myös kirjoittajien ymmärrys eri diabetestyyppien olemassaolosta viestii kirjoittajien käsitystä sairauden laajuudesta ja yleisyydestä. (Esimerkit 44 ja 45.) Esimerkissä 44 monikon 1. persoonan omistusmuoto *meillä* yleistää sairauden koko kansan yhteiseksi verraten samalla tietoja muuhun maailmaan yhdessä superlatiivin *eniten* ja inessiivimuotoisen substantiivin *maailmassa* kanssa. Esimerkissä 45 yleisyyttä ilmennetään vertaamalla tyyppien 1 ja 2 periytyvyyttä vertailukonjunktion *kuin* avulla. (Ks. VISK § 816.) Adjektiivista *tehokas* muodostettu komparatiiviadverbi *tehokkaammin* ilmentää, että sairaudet periytyvät tehokkaasti ja 2. tyyppin diabetes vielä tehokkaammin verrattuna 1. tyyppin diabetekseen. (Ks. VISK § 302.) Samaa laajuutta puolustaa myös diabeteksen rinnastaminen muihin sairauksiin prosodian *lääketieteelliset sairaudet* kollokaattien kanssa. Kun diabeteksestä puhutaan useiden eri sairauksien kanssa, jotka ovat myös yleisiä, välitetään kuvaa, että diabetes on yhtä yleinen. Esimerkiksi ASTMAN (esimerkki 46), REUMAN (esimerkki 46) ja SYDÄNSAIRAUKSIEN (esimerkki 47) kanssa mainittaessa muodostuu diabeteksestä yleinen kuva. Esimerkissä 46 inessiivillä sanassa *maailmassa* ilmaistaan lisäksi sairauslistauksen yleisyyttä koko maailmassa. (Ks. VISK § 1239.) Yleisyyttä ilmaistaan esimerkissä 47 virkkeen päälauseella *sellaisiakin on aika paljon*. Intransitiivisessa kvanttorilauseessa partitiivimuotoinen subjekttilauseke *sellaisiakin* sekä määrää ilmaiseva lauseke *aika paljon* ilmaisevat sairaiden määrää suhteessa muihin sairastajiin. (Ks. VISK § 902.) Myös substantiivin genetiivimuoto *yhteiskunnan* ilmaisee sairauden ja sairastuneiden statusta nostamalla esille sairauden paikka yhteiskunnassa.

44) Suomessa kehoitetaan syömään ruisleipää ja liikkumaan, silti meillä on eniten maailmassa Alzheimerin tautia ja lasten *diabetes* ykköstä.

45) Kakkostyyppin *diabetes* siis periytyy huomattavasti tehokkaammin kuin ykkösen.

46) Maailmassa on olemassa ihan oikeitakin sairauksia kuten esimerkiksi syöpä, *diabetes*, reuma, astma, dementia, reumaatikot joutuu sairautensa vuoksi käyttämään paljon lääkkeitä, ja käymään apteekissa ...

47) Sellaisiakin on aika paljon, he vaan eivät ole järjestelmän tulituslinjalla, koska ovat yhteiskunnan määrittämässä ns hyvässä tilassa, vaikka ovatkin usein erittäin sairaita ja huonovointisia ja voivat saada *diabeteksen* ja sydänsairaudet siinä kuin pullukampikin kanssaeläjä.

4.3.3 Diabetes itseaiheutettuna sairautena

Vahvana diskurssina keskustelupalstalla nousee esille varsinkin tyypin 2 diabeteksestä puhuttaessa diabeteksen itseaiheuttaminen. Erilaiset elämäntapaohjeet ja self help -neuvot muodostavat diskurssia tyypin 2 diabeteksen itseaiheuttamisesta ja sairastumisen estämisestä neuvojen avulla. *Diabetes itseaiheutettuna sairautena* -diskurssia muodostavat vahvasti *asiantuntijuuden, altistavien tekijöiden, sairastumisen ja sairastamisen* sekä *lääketieteellisten sairauksien* diskurssiprosodiat. *Asiantuntijuus*-prosodia muodostuu propeista, jotka merkitsevät kahta tunnettua lääkäriä, sekä KIRJA-kollokasta. (Ks. VISK § 553.) Asiantuntijoita esitetään heidän julkaisemiensa teosten kautta, joita pidetään elintapaoppaina apuna tyypin 2 diabeteksen hoitoon. Sekä Annika Dahlqvistin että Antti Heikkilän julkaisut ovat aiheuttaneet keskustelua, sillä esimerkiksi vähähiilihydraattisen ruokavalion noudattaminen diabeteksen ensisijaisena hoitona on kyseenalaista. Heikkilän ruokavalio-ohjeet ovat hänen tietojensa mukaan olleet avuksi moniin muihinkin sairauksiin. (Junes 2013; Heikkilä 2023.) Ruokavalio-ohjeita voidaan pitää kuitenkin osana itseaiheuttamisen diskurssia, sillä ruokavaliolla ja elämäntavoilla tunnetusti voidaan ehkäistä esimerkiksi ylipainon aiheuttamaa 2. tyypin diabetesta. Esimerkit 48, 49 ja 50 ilmaisevat, miten asiantuntijoiden neuvojen avulla ilmaistaan sairauden itseaiheuttamista tai sen estämistä. Esimerkissä 48 termi *rasvatohtori* ilmaisee kirjoittajan asennoitumista halveksuvasti Dahlqvistin neuvoja kohtaa. Lisäksi esimerkki ilmaisee, että lääkäri itse olisi sairastunut ruokavalionsa vuoksi. Tämä vahvistaa itseaiheuttamisen diskurssia ja heikentää asiantuntijuuden kuvaa aineistossa. Esimerkissä 49 kommentin kirjoittaja asiantuntijan teokseen nojautuen ilmaisee, kuinka teoksen luettuaan lukija voisi ymmärtää paremmin diabeteksen muodostumista ja terveellistä ruokavaliota. Tämä viittaa vahvasti siihen, kuinka ruokavalion avulla henkilö voisi estää tai parantaa omatoimisesti sairautensa. Lisäksi myös esimerkki 50 viittaa ruokavalion avulla tehtävään parannukseen, sillä kirjoittaja asiantuntijan neuvoilla *sai terveytensä takaisin*. Ruokavalion tai elämäntapojen voi siis päätellä saaneen sairauden aikaan, ja niillä se onnistuttiin myös parantamaan.

48) Rasvatohtori Annika Dahlqvist sairastui LCHF rasvadieetillä *diabetekseen*.

49) Suosittaisinkin "äitidiabeetikkoa" lukemaan vaikka itse Antti Heikkilän kirjan "*Diabeteksen ruokavaliohoito*" jossa varsin yksinkertaisella tavalla kerrotaan *diabeteksen* muodostumisesta ja muutoinkin terveellisestä ruokavaliosta.

50) Olen Antille lopun ikääni kiitollinen että luettuani hänen kirjansa *Diabeteksen Hoito* Ruokavaliolla, sain terveyteni takaisin.

55) Perunaa saisi syödä melkoisia kattilallisia päivässä, jos PELKÄSTÄÄN keitetyllä perunalla (paistetut yms. ovat eri asia) itsensä lihottaisivat ja hankkisivat 2-tyypin *diabeteksen*...

56) Että keskiolut on *diabeteksen* aiheuttaja eikä margariini.

Lisäksi diskurssia rakentavat prosodian *lääketieteelliset sairaudet* kollokaatit, jotka linkittyvät elämäntapoihin ja elämäntapojen aiheuttamiin sairauksiin. Sairauksia on prosodiassa paljon, mutta diskurssia rakentavat eniten esimerkiksi painoon liittyvät kollokaatit ja elintapoihin liittyvät sydän- ja verisuonikollokaatit. Varsinkin prosodian kollokaatit LIIKALIHAVUUS, LIHAVUUS, YLIPAINO ja RASVAMAKSA ilmaisevat elintapojen kautta itseaiheutettua diabetesta. Esimerkit 57, 58 ja 59 havainnoivat, kuinka diabeteskeskustelussa painon ajatellaan olevan itseaiheutettu syy sairastumiseen. Esimerkissä 57 kollokaatti LIIKALIHAVUUS ja virkkeen jatko *siitä aiheutuva* esittävät syy-seuraussuhdetta sairastumiselle. Partisiippi *aiheutuva* ilmaisee, kuinka diabetes johtuu LIIKALIHAVUUDESTA. Esimerkissä 58 kollokaatti YLIPAINO esitetään osana adverbiaalilauseketta, joka kertoo tapaa, jolla lauseen subjekti *diabetes voi tulla*. Esimerkissä 59 vielä ilmaistaan tieteellisen faktaan nojautuen, kuinka tietynlainen ruokavalio on osoittautunut toimivaksi sairauden hoidossa. Melkein kaikki yhteydet aineistossa ruokavalion ja diabeteksen välillä kielivät sitä, kuinka ruokavaliota noudattamalla diabetekseen sairastuminen voitaisiin välttää.

57) Maksasairauksia lisää myös liikalihavuus ja siitä mahdollisesti aiheutuva tyyppin 2 *diabetes*.

58) Ylipainon seurauksena voi tulla *diabetes*, jolloin vaikka varpaita amputoidaan tai sokeus iskee.

59) VHH on tieteellisesti osoitettu hyväksi ruokavalioksi II-tyypin *diabeteksen* hoidossa ja laihduttamisessa ja rasvamaksan hoidossa.

4.3.4 Pyrkimys diabeteksen parantamiseen

Neljäs Suomi24-keskustelupalstalla diabetespuheessa muodostuva diskurssi on *pyrkimys diabeteksen parantamiseen*, jota rakennetaan *asiantuntijuuden, ennakoinnin, hoidon ja parantumisen* sekä *lääketieteellisten sairauksien* prosodioiden avulla. Diskurssi näytetään aineistossa vahvana, sillä melkein kaikki keskustelu liittyy tavalla tai toisella pyrkimykseen parantua diabeteksestä tai parantaa terveydentilaa sairastaessa. Keskustelu rakentuu erilaisten ohjeiden ja hoitomuotojen ympärille, joiden avulla tähdätään parantumista kohti. Keskustelijat joko jakavat omia kokemuksiaan tai antavat neuvoja muille keskustelijoille, kuinka sairaudesta voisi parantua. Useat keskustelut

koskevat erityisesti tyypin 2 diabetesta, mutta myös muita sairaustyyppejä koskevaa keskustelua käydään. Tyypin 1 kohdalla keskustelu koskee osittain tulevaisuutta ja sitä, kuinka jatkossa sairastumista voitaisiin estää ja ehkäistä. *Asiantuntijuus*-prosodian kollokaatit ilmaisevat asiantuntijoiden esittämien ohjeiden kautta pyrkimystä parantaa diabetes, kuten aiemmin esitettiin. (Ks. esimerkit 49 ja 50.) Esimerkeissä 60 ja 61 ilmaistaan prosodian *ennakointi* kollokaattien kautta sairauden parantamisen tavoitetta. Kollokaatit *SUOJATA, EHKÄISTÄ* ja *EHKÄISY* ilmaisevat aineistossa, kuinka sairauden syntymistä halutaan estää ja näin parantaa diabeteksen laajaa sairastavuutta. Esimerkissä 60 verbirakenne *suojata joltakin* ilmaisee, kuinka ruokavaliovalinnat suojaavat kakkostyypin diabetekselta. Esimerkissä 61 kotimainen tutkimus ilmaisee pyrkimystä sairauden parantamiseen ja ehkäisyyn tulevaisuudessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Sairauden ehkäisyä verrataan vertailukonjunktioilla *kuin* tuloksiin ilmeisesti toisessa, ulkomaisessa tutkimuksessa. (Ks. VISK § 816.)

60) Hän muistuttaa, että täysjyvävilja ja runsas ravintokuidun saanti suojaavat kakkostyypin *diabetekselta*.

61) Ehkäisevä vaikutus oli siis samaa suuruusluokkaa kuin meillä Suomessa paljon hehkutetussa suomalaisessa *diabeteksen* ehkäisy tutkimuksessa (DPS).

Diskurssiprosodian *hoito ja parantuminen* kollokaatit hyvin konkreettisesti kuvaavat sairauden hoitoa, jolla pyritään parantamaan sairaus kokonaan tai sen tilaa. Keskustelijat jakavat tässäkin yhteydessä omia kokemuksiaan sairauden hoidosta ja parantumisesta (62), mutta myös esitettyjä faktoja paranemisesta (63). Esimerkissä 62 kirjoittaja ilmaisee asennoitumistaan parantumiseen, mikä näyttäytyy virkkeessä modaalisuutena. *Onhan se kyllä toki huolestuttavaa* -päälauseella hän ilmaisee mielipiteensä parantumiseen, jota pidetään varsinkin 1. tyypin diabeteksen kohdalla usein mahdottona. Esimerkissä 63 toteava intransitiivilause *kakkostyypin diabetes voi PARANTUA* kirjoittaja ilmaisee myös modaalisesti asennoitumistaan asiaan.

62) Onhan se kyllä toki huolestuttavaa, että joku kehtaa kertoa parantuneensa luonnollisin keinoin verenpainetaudista, *diabeteksesta*, ylipainosta, allergioista, unettomuudesta, ahdistuksesta ja masennuksesta, maksan toimintahäiriöistä jne.

63) Kakkostyypin *diabetes* voi parantua tai ainakin lievittyä pelkällä elämäntapamuutoksella.

Parantumisesta puhutaan keskustelupalstalla myös muiden sairauksien yhteydessä, jolloin esimerkiksi niiden parantumismahdollisuuksista käydään vertailevaa keskustelua tai sairausprofiileja vertaillaan. Aineistossa esiintyy paljon listauksia eri

sairauksista ja niiden yhteyksistä, joiden yhteydessä pohditaan myös mahdollisuutta niistä paranemiseen. Esimerkissä 62 kopulamuotoinen päälause kertoo kirjoittajan asennoitumista parantumisen kautta. Hän mahdollisesti pitää parantumista epätodennäköisenä, sillä hän kokee tuntemattoman henkilön parantumistarinan huolestuttavana. Sanavalinnat *huolestuttava* ja *kehtaa* ilmaisevat, miten kirjoittaja suhtautuu parantumiseen vakavasti, sillä esimerkiksi *kehdata* ilmaisee puhujan halveksuntaa toista henkilöä kohtaan. Esimerkissä 63 ilmaistaan myös modaalisuutta ilmaisemalla parantumisen mahdollisuus predikaatilla *voi PARANTUA*. Lisäksi asian mahdollisuutta ja todennäköisyyttä ilmaisee adverbi *ainakin*, joka kuvaa, kuinka oireet voivat vähintäänkin lievittyä. (Ks. VISK § 1551.) Parantumiseen suhtaudutaan siis positiivisesti, ja sen ajatellaan olevan mahdollista. Esimerkit 64 ja 65 ilmaisevat sairauskirjon kautta pyrkimystä parantaa sairauksia, ja niissä diabetes listauksessa yhdessä muiden sairauksien kanssa kertoo parantumisesta laajemmin eri sairauksien kohdalla. Esimerkissä 64 perfektissä oleva predikaatti *ovat päässeet eroon* kertoo ihmisten parantumisesta *päästä eroon* -ilmauksen avulla. Listaus sairauksista ilmaisee parantumisen mahdollisuuksia laajemmin usean sairauden kohdalla, jotka ovat erotettu toisistaan pilkulla sekä jatkuvuutta ilmaisevalla *jne.*-lyhenteellä. Myös esimerkiksi 65 parantumista käsitellään useampi sairaus rinnastamalla. Mahdollisuutta ilmaiseva predikaatti *voi parantaa* sekä sen yhteyteen liitetty adverbi *merkittävästi* yhdessä ilmaisevat, kuinka virkkeen subjekti *painonlasku* voi parantaa sairauksia. Parantumista arvioidaan tavallaan adverbilla *merkittävästi*, joka ilmaisee parantumisen toiminnan olevan suurta tai mittavaa.

64) Minäkin tiedän ihmisiä, jotka ovat päässeet eroon *diabeteksesta*, erilaisista alrgioista, astmasta reuma särystä jne.

65) Siksi 5-10 % painonlasku voi parantaa merkittävästi *diabetesta*, verenpaine-
tautia, veren rasvahäiriöitä ja muita sairauksia

Keskusteluissa diabeteksen parantaminen, parantuminen ja hoito ilmenevät tasaisin väliajoin, mikä myös viestii keskustelijoiden uskosta parantumiseen ja uusien hoitomuotojen kehittämiseen.

4.4 Vertailu Suomi 24-keskustelupalstan ja Ylen verkkouutisten välillä

Tässä luvussa käsitelen analyysini perusteella nousseita yhtäläisyyksiä sekä eroja tämän tutkimuksen Suomi24-keskustelupalsta-aineiston sekä kandidaatintutkielmani (Hälvä 2021) Ylen verkkouutisten aineiston kanssa. Vertailun avulla voidaan pohtia esimerkiksi lääketieteellisen tiedon ymmärtämistä sekä tieteellisen tiedon

yleistajuistamista sekä medialukutaitoa. Usein kansalaisten tiedot ja uskomukset käsiteltävästä asiasta perustuvat johonkin lähteeseen, vaikka he eivät itse kykenisi sitä nimeämään. Vaikka tässä tutkimuksessa en pysty suoranaisia yhteyksiä luomaan, voidaan kuitenkin pohtia sitä, miten luotettavan valtamediaväylän luoma kuva sairaudesta heijastuu kansalaisten keskusteluissa. Kandidaatintutkielmassani tutkin korpusavusteisen diskurssianalyysin metodein diabetespuhetta Ylen verkkouutisista vuosilta 2011–2018 luodun korpuksen aineistossa. Sekä kandidaatintutkielmassani että tässä tutkimuksessa otokseni oli sata tilastollisesti merkitsevintä kollokaattia. Kandidaatintutkielmassani muodostin neljä diskurssiprosodiaa mukaan lukien ryhmän *poistetut* sen perusteella, miten verkkouutisissa kirjoitettiin diabeteksestä. Tässä tutkimuksessa diskurssiprosodioita muodostui yhdeksän mukaan lukien ryhmän *muut*. Prosodioiden muodostamisen jälkeen nimesin neljä esille nousevaa diskurssia. Vaikka ryhmien lukumäärä on hyvin erilainen, jaottelu on tässä tutkimuksessa laajempaa ja ryhmien sisältö poikkeaa myös toisistaan, on prosodioissa ja diskursseissa myös paljon samaa. Taulukossa 8 on nähtävillä sekä kandidaatintutkielmani että tämän maisterintutkielmani prosodiajaottelu, joka auttaa vertailun hahmottamisessa.

TAULUKKO 8 Diskurssiprosodioiden vertailu.

diskurssiprosodiat Suomi24-keskustelupalstalla	diskurssiprosodiat Ylen verkkouutisissa (Hälvä 2021)
<i>lääketieteelliset sairaudet (27)</i> KATTOKÄSITTEET SAIRAUKSILLE SAIRAUDET JA ANATOMIA SYDÄN- JA VERISUONISAIRAUDET MUISTISAIRAUDET ELÄMÄNTAPOIHIN LIITTYVÄT SAIRAUDET	<i>diabeteksen sairastaminen (32)</i> DIABETESTYYPIIT SAIRASTUMISEN SYY SAIRAUDEN KULKU MUUT SAIRAUDET HENKILÖT
<i>sairastamisen tyypit (18)</i> ALKUVAIHEEN SAIRAUDET TYYPIN 2 DIABETES TYYPIN 1 DIABETES RASKAUSAJAN DIABETES	<i>tiede ja tutkimus (27)</i> TUTKIMUKSEN KOHDE JA TIETEELLINEN JULKAISU TUTKIMUKSEN TEKEMINEN SAIRAUDEN JA OIREIDEN KUVAUS TAUDIN EHKÄISY PAIKKA JA MÄÄRÄ
<i>sairastuminen ja sairastaminen (16)</i> SAIRAUDEN EPÄILY SAIRASTUMINEN JA TOTEAMINEN SAIRASTAMINEN	<i>yhteiskunta ja ympäristö (36)</i> MUUT SAIRAUDET SAIRASTUMISEN SYY HENKILÖT PAIKKA JA MÄÄRÄ TAUDIN EHKÄISY SAIRAUDEN JA OIREIDEN KUVAUS
<i>altistavat tekijät (9)</i>	<i>poistetut (6)</i>
<i>hoito ja parantuminen (6)</i>	

<i>asiantuntijuus</i> (5)
<i>määrä ja kasvu</i> (4)
<i>ennakointi</i> (3)
<i>muut</i> (11)

Suurimmat samankaltaisuudet prosodioissa ovat *lääketieteelliset sairaudet* ja *diabetestyytit*, jotka kandidaatintutkielmassani oli sijoitettu isompien prosodioiden *diabeteksen sairastaminen* sekä *yhteiskunta ja ympäristö*

sisälle. Ryhmissä oli kuitenkin samankaltaisia kollokaatteja, jotka kuvasivat erilaisia diabetestyyppisiä ja muita diabeteksen kanssa esitettäviä sairauksia. Ainakin tämän perusteella voitaisiin ajatella, että sekä uutisoinnissa että kansalaisten keskusteluissa ymmärretään eri diabetestyytit ja niiden erot sekä diabeteksen suhde muihin sairauksiin. Toisaalta otokset ovat melko lyhyeltä ajalta ja ainoastaan kahdesta eri lähteestä, joten niiden perusteella ei voida tehdä kattavaa päätelmää. Myöskään suoranaista yhteyttä sen välillä, että uutisoinnissa diabetestyyppien erottaminen toisistaan vaikuttaisi kansalaisten ymmärrykseen, ei voida tehdä, mutta pienen otannan perusteella voidaan todeta, että ymmärrystä eri tyyppien moninaisuudesta on. Muiden sairauksien lista tässä tutkimuksessa oli laajempi (27 kollokaattia) kuin kandidaatintutkielmassani (21), mikä saattaa viestiä palstalla keskustelijoiden arvailusta tai vääristyneistä käsityksistä sairauskirjon moninaisuutta kohtaan. Diabeteksen yhteydessä esitetyissä sairauksissa ilmenee samankaltaisuutta, esimerkiksi sydän- ja verisuonisairaudet, syöpä, reuma, astma ja Alzheimerin tauti esiintyvät molemmissa aineistoissa. Yleisimpien sairauksien yhteyttä toisiinsa voidaan siis pitää ymmärrettyinä ainakin näiden aineistojen kohdalla. Toki suoranaista päätelmää ei voida tässäkin muodostaa, sillä otokset ovat rajallisia ja listaukset sairauksista voivat olla hyvinkin sattumanvaraisia ja kirjoittajakohtaisia.

Samankaltaisuutta ilmeni lisäksi yleisesti sairautta ja sairastamista kuvaavissa kollokaateissa ja prosodioissa, mikä on melko luonnollista tutkimuksien keskitetyssä lääketieteelliseen sairauteen. Tässä tutkimuksessa diskurssiprosodiat *sairastuminen ja sairastaminen*, *altistavat tekijät* sekä *ennakointi* vastaavat kandidaatintutkielmassani olevia alaprosodioita *taudin ehkäisy*, *sairauden kulku* ja *sairastumisen syy*. Nämä prosodiat molemmissa tutkimuksissa ja aineistoissa merkitsevät sairauden ilmenemisen ja etenemisen kuvausta, mahdollisia syitä sairastumiselle sekä tulevaisuudessa sairauden ehkäisyä tai parantamista. Jaotteluni ryhmiin on ollut hieman erilaista, mutta sisällöiltään ryhmät ovat melko samanlaisia. Kandidaatintutkielmassani sairauden ehkäisy ja parantaminen linkittyi vahvemmin tieteelliseen yhteyteen, jota tässä tutkimuksessa ei tukenut kuin muutama *asiantuntijuus*-prosodiassa oleva kollokaatti. Tieteellisen yhteyden puuttuminen tässä tutkimuksessa on selitettävissä keskustelupalstakontekstilla, jossa sosiaalisesti jaettu tietämys on usein kirjoittajien henkilökohtaista mielipidettä, pohdintaa tai puhdasta arvailua. *Asiantuntijuus*-prosodian kollokaatit tässä tutkimuksessa esiintyvät aineistossa pitkälti henkilöiden toimintaa

kuvailevassa ja kritisoivassa yhteydessä, mikä ei tue tieteellistä kontekstia. Asiantuntijoihin viittaaminen ja heidän julkaisujensa käsittely viestivät kuitenkin, että osa keskustelijoista on lukenut heidän julkaisujaan. Laajempaan tieteelliseen kontekstiin ja yhteyteen kandidaatintutkielmani kanssa ei tässä tutkimuksessa päästä. Sairastumisen syitä tämän tutkimuksen aineistossa käsiteltiin hyvin henkilölähtöisesti esimerkiksi kollokaattien *suku*, *periytyä*, *liikalihavuus* ja *ylipaino* kautta, kun taas Ylen aineistossa esille nousi myös ympäristöön viittaavia kollokaatteja, kuten *ympäristömyrky*. Ylen aineistossa siitä huolimatta käsiteltiin myös henkilöstä lähtöisin olevia syitä, joita ilmaistiin kollokaateilla *perimä*, *geeni* ja *äiti*. Kuten jo aiemmin tässä tutkimuksessa mainitsin, sairastumisen syy ei kuitenkaan muodostunut prosodiaksi tässä tutkimuksessa.

Suurimmat erot aineistoissa olivat asiallisuuteen ja tiedon esittämiseen liittyvissä seikoissa. Uutisaineistossa kieli on ymmärrettävästi huolitellumpaa, mikä saattaa vaikuttaa myös tekstin uskottavuuteen. Keskustelupalstalle tyypillinen kommentointi, jossa myös toisten esittämien kommenttien kärkäs argumentointi on yleistä, ei useinkaan täytä informoivan tai vaikuttamaan pyrkivän tekstin hyviä piirteitä. Näin palstalta tietoa omaavien henkilöiden täytyy itse osata suodattaa ja valikoida itselleen sopivaa tietoa, jota käsittelevät varauksella. Kirjoittajien viesteissä mielipide saattaa olla esitettynä faktatiedon tavoin tai faktatietoa on voitu täydentää omilla havainnoilla tai kokemuksilla. Lukijan varaan jää näiden tunnistaminen.

Kandidaatintutkielmassani erilaisia sairastamista, sairastumista, hoitoa ja parantumista kuvaavia verbejä oli eri diskurssiprosodioissa 21. Nämä jakautuivat kaikkiin kolmeen diskurssiprosodiaan: *diabeteksen sairastaminen*, *tiede ja tutkimus* sekä *yhteiskunta ja ympäristö*. Tässä tutkimuksessa verbejä oli hieman enemmän, 26 kappaletta. Jakauma sijoittui prosodioihin *määrä ja kasvu*, *ennakointi*, *hoito ja parantuminen*, *altistavat tekijät* sekä *sairastuminen ja sairastaminen*. Verbeissä oli paljon samankaltaisuutta, mutta Suomi24-aineistossa nousivat esille laajemmin ja värikkäämmiin sairastumista kuvaavat ilmaisut. Sairastumisesta keskusteltiin kokonaisuudessaan laajemmin kuin Ylen uutisissa, mikä viestii myös asian merkittävyyttä sairastuneille ihmisille ja heidän läheisilleen heidän omien viestiensä kautta. Ylen uutisissa sairastumista käsitellään hyvin yleisellä tasolla kansalaisten tai yhteiskunnan kautta, kun taas keskustelupalstalla painottuvat kokemuksista kielivät sanavalinnat.

Vaikka tutkimuksieni aineistot ovat erilaiset ja vastaavat erilaisiin tarpeisiin, on analyysin tuloksissa nähtävissä samankaltaisuutta monissakin kohdissa. Diabetes tunnutaan ymmärtävän laajana sairauskokonaisuutena niin mediassa kuin kansalaisten keskusteluissakin, vaikka tyypin 2 diabetes nousee yleisyytensä vuoksi hieman enemmän esille. Ylen aineistossa tieteellisyys näkyy vahvemmin, mikä taas Suomi24-aineistossa ei välity niin selvästi. Molemmissa aineistoissa kuitenkin pohditaan suuresti sairauksien hoitoa ja tulevaisuudennäkymiä, mikä osoittaa valveutumista ja valppaudesta sairautta ja sen hoitoa kohtaan.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tässä maisterintutkielmassa olen tutkinut ja käsitellyt diabeteksen diskurssiprosodioita ja diskursseja korpusavusteisen diskurssintutkimuksen menetelmin. Suomi24-keskustelupalstan korpusaineistoa tutkimalla tarkastelin 100 merkittävintä kollokaattia ja muodostin niistä yhdeksän diskurssiprosodiaa, jotka olivat *lääketieteelliset sairaudet, sairastamisen tyypit, sairastuminen ja sairastaminen, altistavat tekijät, hoito ja parantuminen, asiantuntijuus, määrä ja kasvu, ennakointi* sekä *muut*. Kuten jo edellisessä luvussa osittain käsiteltiin, prosodioissa oli samankaltaisuutta kandidaatintutkielmani diskurssiprosodioiden kanssa, vaikka jaottelun toteutin hieman eri tavalla. Kandidaatintutkielmassani muodostin kollokaateista neljä prosodiaa, joista kolme sisälsi tarkempia alaprosoodioita. Näissä alaryhmissä oli samankaltaisuutta tämän tutkimuksen prosodioihin muun muassa diabetestyypeissä, sairastumisen kulun kuvauksessa, sairauden ehkäisyssä sekä muiden sairauksien listauksessa. Muita vastaavia tämänkaltaisia korpuslingvistisiä tutkimuksia ei ole aiemmin tehty, mutta näiden kahden tutkimuksen perusteella todettakoon, että diabeteksen kollokaatit muodostavat ainakin osittain toisteisia, jaettuja diskurssiprosodioita. Aiemmin tehdyssä diabetekseen kohdistuvassa korpusavusteisessa diskurssintutkimuksessa on keskitytty tarkemmin esimerkiksi johonkin tiettyyn ihmisryhmään kohdistuvaan puheeseen, jota on luokiteltu joko negatiiviseksi tai positiiviseksi (ks. Bednarek 2020). Aiemmasta tutkimuksesta ei siis juurikaan saa vertailukohtaa omalle tutkimukselleni, mutta esimerkiksi terveystieteiden kentällä tehdyissä tutkimuksissa ilmenee myös esimerkiksi parantumiseen, hoitoon ja elämäntapoihin liittyviä tuloksia. (Ks. esim. Pöllänen & Vartiainen 2006; Paju 2006.) Havaitsin, että suurimmat yhteydet omien tutkimuksieni sekä muiden diabetestutkimusten kohdalla liittyvät suurten linjojen kuvaukseen, kuten juuri parantumiseen tai sairauden kuvaamiseen. Yksittäiset prosodiat omissa tutkimuksissani, kuten *asiantuntijuus, määrä ja kasvu, ennakointi* sekä *altistavat tekijät* vaihtelevat suuresti kontekstin sekä esimerkiksi keskustelijoiden mukaan.

Diskurssiprosodioiden muodostamisen ja tarkastelun jälkeen nostin niihin tukeutuen esille neljä diskurssia, jotka esiintyvät diabetespuheessa

keskustelupalstalla. Diskurssit ovat *diabetes vaarallisena sairautena, diabetes yleisenä kansansairautena, diabetes itseaiheutettuna sairautena* sekä *pyrkimys diabeteksen parantamiseen*. Esille nousseiden diskurssien myötä päähavaintoni on, että diabeteksesta puhutaan ikävänä sairautena, josta halutaan eroon tai siltä halutaan välttyä. Diabetes käsitetään yleisenä sairautena, ja sen suhdetta muihin sairauksiin käsitellään aktiivisesti. Muiden sairauksien prosodiassa käsitellään diabeteksen tavoin kansansairauksia, mutta myös laajasti muitakin yleisiä sairauksia sekä terveydentiloja. Sairauksien yhteydessä keskustelu keskittyy harmittelemaan monien sairauksien osumista samalle henkilölle tai vertailemaan esimerkiksi oireita tai hoitomuotoja. Parantumismahdollisuuksia käsitellään palstalla pitkälti itseaiheutetun diabeteksen kautta keskittyen elämäntapojen muutokseen tai erilaisiin ruokavalioihin. Tieteellistä keskustelua esimerkiksi tulevaisuudessa tehtävistä tutkimuksista ei ilmene juurikaan, mikä taas Ylen aineistossa oli näkyvillä vahvemmin. Sairauden epämieluisuus ja vaarallisuus hallitsevat keskustelua laajasti, mikä tukee vahvasti myös parantumis- ja parantamiskeskustelua. Johdannossa käsittelemäni hypoteesi tälle tutkimukselle oli, että keskustelupalstalla käytävässä keskustelussa ei osattaisi tehdä eroa eri diabetestyyppien välille, sillä usein varsinkin iltapäivälehtien otsikoissa puhutaan vain yleisesti diabeteksestä, vaikka kyseessä olisikin jokin tietyn tyyppin diabetes. Ajattelin, että nämä usein näkyvyyttä saavat otsikot heijastuisivat kansalaisten keskusteluissa, mutta keskustelupalstalla erot eri tyyppien välillä olivat selkeästi ilmaistuja. Keskustelijat itse aineistossa saattoivat kommentteillaan korjata toisten vääriä käsityksiä tai tarkentaa muiden kommentteja.

Diskurssianalyysini tässä tutkimuksessa jää rajatun kollokaattimäärän vuoksi melko rajalliseksi, vaikka uskon, että pienessäkin aineistossa nähtävillä olevat diskurssit kielivät vallitsevista, laajemmista yhteiskunnallisista diskursseista. Käsitteelin 100 merkitsevintä kollokaattia, joiden mukaan muodostin diskurssiprosodiat. On todettava, että suuremmalla kollokaattimäärällä muodostuvat prosodiat ja diskurssit olisivat voineet olla erilaisia ja kattavampia, vaikka diskurssien kokonaiskuva ja vallitsevat piirteet tuskin olisivat muuttuneet. Koska tarkastelin vain 100 kollokaattia, jäi tarkastelun ulkopuolelle monta sellaista kollokaattia, jotka olisivat vahvistaneet tai laajentaneet rakentuvaa keskustelukenttää. Esimerkiksi kollokaatit KISSA (106.) ja KOIRA (125.) ilmentävät eläinten diabetesta, mikä olisi laajentanut diabetestyyppien kenttää. Lisäksi esimerkiksi kollokaatit KASVU (119.), YLEINEN (121.) ja ENITEN (133.) olisivat mukana analyysissä vahvistaneet yleisyyden diskurssia. Kuten kuitenkin jo totesin, uskon, että suurimmat linjat olisivat pysyneet samana tai jopa ehkä vahvistuneet.

Tutkimusmetodina korpusavusteinen diskurssitutkimus palveli tutkimustarkoituksiani kohtalaisen hyvin, sillä tyypillisesti metodi nostaa esiin toistuvia piirteitä keskusteluissa, joita ei paljaalla silmällä välttämättä tekstistä huomaisi. (Ks. esim. Ainiala & Jantunen 2019: 76.) Tietokoneistetun korpustutkimuksen avulla saadut tilastollisesti merkitsevät kollokaatit antavat kattavan kuvan koko aineistosta,

minkä lisäksi aineistoesimerkkeihin perehtymällä pystyy muodostamaan laajempaa käsitystä käsiteltävästä aiheesta. Toisaalta suuren datamäärän vuoksi aineiston analyysi saattaa tällä tutkimusmetodilla jäädä pintapuoliseksi tai osittaiseksi. Kun analyysistä osa on toteutettu kvantitatiivisesti, voi aineistosta jäädä diskurssianalyysin kohdalla huomaamatta merkittäviäkin seikkoja tai näkökulmia. Metodi ei siis välttämättä tarjoa yhtä syvää tai tarkkaa laadullista analyysia, mitä esimerkiksi kokonaan kvalitatiivinen analyysimetodi tarjoaisi. Suorittamani kollokaatioanalyysin tulokset palvelivat tutkimustani hyvin, mutta täysin saumattomasti oikeita kollokaatteja analyysi ei kuitenkaan antanut. Osa kollokaateista olivat jääneet taivutusmuotoon, mitä ei perusmuotoisen aineiston analyysissä pitäisi tapahtua. Kuten esimerkiksi *sairastamisen tyyppit* -diskurssiprosodian analyysissä käsittelemäni, saattoi virheitä tapahtua esimerkiksi sanaliittojen tai kaksiosaisien termien vuoksi. Tämä ei kuitenkaan vaikeuttanut analyysia.

Valitsin tutkimukseni aineistoksi juuri Suomi24-keskustelupalstan korpuksen, sillä halusin tutkia kansalaisten käsityksiä ja kielenkäyttöä liittyen diabetekseen. Vaikka Suomi24-palstalla tyypillinen keskustelija on keski-ikäinen, kaupungissa asuva mies, välittyy palstan keskusteluissa kansalaisten kesken yleisesti jaettuun ajatuksiin ja käsityksiin sairaudesta. (Ks. Ruckenstein 2017.) Osittain keskustelu on kärkeästä ja negatiivisväyhteistä, minkä voidaan ajatella olevan tyypillistä keskustelupalstakeskustelulle, mutta mukana on myös asiallista ja kohteliasta keskustelua. Tämä monipuolisuus tekee aineistosta ja sen analyysistä hedelmällistä kielen tutkimukselle. Verraten Ylen verkkouutisiin keskustelu on kuitenkin tyyliiltään monipuolisempaa, mikä toisaalta ei ole yllätys aineistossa, jossa tavallisena pidetyt ihmiset keskustelevat ja ilmentävät käsityksiä valikoiduista aiheista.

Tekemieni huomioiden ja päätelmien myötä voidaan todeta, että esimerkiksi lääketieteen ja terveydenhoidon parissa on tehtävä jatkuvasti edelleen töitä sen eteen, että ihmisillä riittää tietoutta sairauksista, niiden hoidosta ja yleisyydestä. Vaikka tietoa ja ymmärrystä riittää, silti osa käsityksistä välittyy eteenpäin yksittäisten kokemusten tai valheellisten luulojen myötä. Uutisoinnissa ja mediakeskusteluissa tulisi välittää ajantasaista ja tarkkaa tietoa diabeteksen eri muodoista, niiden hoidosta ja esimerkiksi uudesta tutkimustiedosta. Vaikka keskusteluissa ilmeni ymmärrys eri tyyppien välillä, tulisi esimerkiksi uutisissa käsitellä enemmän myös muita diabetes-tyyppejä 2. tyyppin diabeteksen rinnalla, jotta käsitykset eivät keskittyisi vain yhteen sairausprofiiliin. Myös medialukutaidon opettamisen tärkeys korostuu, jotta jokaisella olisi hallussaan taidot ja ymmärrys tiedon vastaanottamiseen, arvioimiseen ja uudelleenjakamiseen. Tutkimukseni toimii ponnahduslautana yhä kattavammalle diabeteskeskustelulle, sillä yhdellä kansamme yleisimmistä kansansairauksista on vaikutusta moneen ja näin ollen ymmärryksen tulee olla ajantasaista. Tutkimukseni tulosten avulla kansalaiset voivat ymmärtää paremmin diabetesta osana sairauskirjoa

ja saada esimerkiksi omaan toimintaansa kannustusta siitä, miten sairauksista yleisesti kannattaa keskustella.

Korpusavusteinen diskurssintutkimus on Suomessa edelleen tuore tieteenala, jonka parissa riittää kyllä laajasti tutkimuskenttää. Tutkimusmahdollisuudet ovat tutkimusmetodin vuoksi kattavat, sillä korpusavusteisesti voidaan tutkia laajasti erilaisia aihepiirejä, kuten tämäkin tutkimus on osoittanut. Korpusavusteisen diskurssintutkimuksen avulla voidaan tehdä tulevaisuudessa laajasti eri tieteenaloilla diskurssintutkimusta eri aihepiireistä. Lääketieteen ja terveystieteen parissa korpusavusteisen diskurssintutkimuksen avulla voitaisiin jatkossa tutkia laajastikin kansalaisten ymmärrystä eri sairauksista ja terveyteen liittyvistä asioista, sillä sellaista tutkimusta ei ole oikeastaan tätä ennen näillä metodeilla tehty. Saaduista tiedoista voisi olla paljon hyötyä terveydenhoitolalle, jossa yksi tärkeä osa-alue on kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. (Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Myös tämän tutkimuksen tuloksia voisi hyödyntää osana terveysviestinnän parantamisen strategioita. Esimerkiksi esille nousseiden diskurssien avulla päättäjät voisivat kohdistaa resursseja terveystiedon jakamisen kehittämiseen tai esimerkiksi elintapojen parantamisen hankkeisiin. Lisäksi päättäjät voisivat tutkimuksen tulosten perusteella kohdistaa resursseja esimerkiksi lääketieteelliseen tutkimukseen diabeteksen parantamiseksi, sillä parantuminen on tulosten perusteella yksi kansalaisia huolestuttavista seikoista sairaudessa.

Kansalaisten käsityksiä voisi jatkossa tutkia tarkemmin esimerkiksi laadullisemmalla tutkimuksella, kuten keskusteluanalyysillä, haastattelemalla tai perinteisellä diskurssintutkimuksella. Tulokset olisivat tietysti analyysin kattavuuden myötä vähemmän yleistettävissä, mutta vastauksia voisi verrata esiin nousseisiin diskursseihin, mikä voisi muokata Suomi24-palstalta välittyvää kokonaiskuvaa. Lisäksi esimerkiksi sosiolingvistisen tutkimuksen avulla voitaisiin tutkia eri sukupolvien tai eri sosiolingvivististä taustoista tulevien ihmisten käsityksiä sairaudesta, jonka hoito ja yleinen ymmärrys ovat muuttuneet valtavasti viimeisten vuosikymmenien aikana. (Ks. Diabetesliitto 2022c.)

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi & Jantunen, Jarmo Harri 2019: Korpusonomastinen tutkimus slanginimistä Hesa ja Stadi digitaalisissa diskursseissa. – *Sananjalka* 61 (61) s. 57–79.
- Anthony, Laurence 2020: *AntConc*. Version 3.5.9. Computer Software. Tokyo: Waseda University. – <https://www.laurenceanthony.net/software.html> 27.9.2022.
- Baker, Paul 2006: *Using corpora in discourse analysis*. London: Continuum.
- Bednarek, Monika 2020: *Invisible or high-risk: Computer-assisted discourse analysis of references to Aboriginal and Torres Strait Islander people(s) and issues in a newspaper corpus about diabetes*. PLoS ONE 15(6): e0234486. – <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0234486> 16.10.2022.
- Borin, Lars, Forsberg, Markus & Roxendal, Johan 2012: *Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken. Proceedings of LREC 2012*. Istanbul: ELRA, s. 474–478.
- Brown, Gillian & Yule, George 1983: *Discourse analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahqvist, Annika: *Annika Dahqvists LCHF-blogg om kost och hälsa*. – <https://annikadahqvist.com> 16.1.2023.
- Diabetesliitto 2021: *Tyypin 1 diabetes*. – https://www.diabetes.fi/diabetes/tyypin_1_diabetes#1e054222 4.4.2023.
- 2022a: *Diabeteksen historia*. – https://www.diabetes.fi/diabetes/diabeteksen_historia#dba82361 27.2.2023.
- 2022b: *Tyypin 2 diabetes*. – https://www.diabetes.fi/diabetes/tyypin_2_diabetes#1e054222 4.4.2023.
- 2022c: *Yleistä diabeteksestä*. – https://www.diabetes.fi/diabetes/yleista_diabeteksesta#0bb8e4b7 8.12.2022.
- Fairclough, Norman 2003: *Analyzing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London, England; New York, New York: Routledge.
- Gotti, Maurizio 2014: "Reformulation and recontextualization in popularization discourse." *Ibérica, Revista de la Asociación Europea de Lenguas para Fines Específicos* 27 s. 15–34.
- Gries, Stefan Th. 2008: Phraseology and linguistic theory. A brief survey. – Sylviane Granger & Fanny Meunier (toim.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective* s. 3–25. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. – *EBSCOhost Ebook Academic Collection*, <https://search.ebscohost.com.ezproxy.jyu.fi/login.aspxdirect=true&db=e000xww&AN=243182&site=ehost-live> – 15.11.2022.
- Harjutsalo, Valma 2018: Tyypin 1 diabeteksen ennuste on parantunut. *Duodecim*. – <https://www.duodecimlehti.fi/duo14465> 3.2.2023.
- Harris, Zellig S. 1952: Discourse Analysis. *Language* 28, no. 1: 1–30. – <https://doi.org/10.2307/409987>. 26.1.2023.
- Heikkilä, Antti 2023: *Hyvää elämää*. – <https://www.anttiauttaa.fi/tarinani/> . 7.2.2023.
- Heikkinen, Vesa 2012: Diskurssi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.
- Helasvuo, Marja-Liisa, Johansson, Marjut & Tanskanen, Sanna-Kaisa 2015. *Kieli verkossa: näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Hoey, Michael 2005: *Lexical priming. A new theory of words and language*. London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group. – *ProQuest Ebook Central*,

- <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=178100> – 15.11.2022.
- Hunt, Daniel 2015: The many faces of diabetes: A critical multimodal analysis of diabetes pages on Facebook. *Language & Communication, Volume 43*. Pages 72-86, ISSN 0271-5309. <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2015.05.003> – 10.10.2022.
- Hälvä, Peppi 2021: *Korpusavusteinen diskurssintutkimus diabeteksen diskurssiprosodiasta Ylen verkkouutisissa*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos. – <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/75912>.
- Jantunen, Jarmo Harri 2004: *Synonymia ja käännösuomi: Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännöskielen leksikaalisiin erityispiirteisiin*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- 2009: "Minulla on aivan paljon rahaa": Fraseologiset yksiköt suomen kielen opetuksessa. – *Virittäjä 113* (3) s. 356–381.
- 2018a: Homot ja heterot Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. *Puhe ja kieli, 38* (1), 3–22. doi:10.23997/pk.65488.
- 2018b: Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. *AFinLA-E: Soveltavan Kielitieteen Tutkimuksia 11* (2018) s. 20–44.
- Johansson, Marjut, Jantunen, Jarmo Harri, Heimo, Anne, Ahonen, Mirka & Laippala, Veronika 2018: Verkkokeskustelujen kansa : korpusavusteinen diskurssianalyysi Suomi24-keskustelupalstasta. *Sananjalka, 60*, s. 96-117.
- Junes, Mauri 2013: LCHF ei nosta kolesterolia eikä aiheuta sairauksia sanoo Annika Dahlqvist. *Sveriges radio*. – <https://sverigesradio.se/artikel/5515216> . 7.2.2023.
- Kendeou, Panayiota 2019: *Misinformation and Fake News in Education*. Charlotte: Information Age Publishing.
- Kielipankki 2023a: *Korp-käyttöliittymän käyttöohjeet*. – <https://www.kielipankki.fi/tuki/korp/> 17.1.2023.
- 2023b: *Mikä on Kielipankki?* – <https://www.kielipankki.fi> 16.1.2023.
- Kielitoimiston ohjepankki 2023: *Lyhenteet*. Kotimaisten kielten keskus. – <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/lyhenteet/ohje/257> 19.1.2023.
- Kielitoimiston sanakirja 2021. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 11.11.2021. 17.1.2023.
- Käypä hoito: *Tyyppin 2 diabetes*. – <https://www.kaypahoito.fi/hoi50056> 10.1.2023.
- Lagus, Krista, Pantzar, Mika, Ruckenstein, Minna & Ylisiura, Marjoriikka 2016: *Suomi24 Muodonantoa aineistolle*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja, Helsingin yliopisto. Helsinki.
- Lounela, Mikko & Heikkinen, Vesa 2012: Korpus. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi –tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 120–127. Helsinki: Gaudeamus.
- Luodonpää-Manni, Milla, Hamunen, Markus, Konstenius, Reetta, Miestamo, Matti, Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius 2020: *Kielitutkimuksen Menetelmiä I–IV*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. – <https://doi.org/10.21435/skst.1457> 24.1.2023.
- Luoma, Elina 2015: Kerro kaikki mitä tiedät diabeteksestä. *Inspis*. – https://www.diabetes.fi/inspis/diabeteksen_hoitaminen_ruoka/kerro_kaikki_mita_tiedat_diabeteksesta#0bb8e4b7 8.12.2022.
- 2023: Pikakurssi diabeteksestä jästeille. *Inspis*. – https://www.diabetes.fi/inspis/diabeteksen_hoitaminen_ruoka/pikakurssi_diabeteksesta_jasteille 27.3.2023.
- Maamies, Sari 1994: Nro. *Kielikello 2/1994*. – <https://www.kielikello.fi/-/nro-n-o> . 9.1.2023.

- Mason, Oliver 1997: *The weight of words: an investigation of lexical gravity*. – Barbara Lewandowska-Tomaszczyk & Patrick Melia (toim.), *PALC 97. Applications in language corpora proceedings* s. 361–375. Łódź: Łódź University Press.
- Miettinen, Nelli 2016: *Popularisoinnin polttopisteessä: lääketieteen yleistajuistaminen mediassa kielellisenä, viestinnällisenä ja yhteiskunnallisena toimintana*. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Otava 2023: *Antti Heikkilä*. – <https://otava.fi/kirjailijat/antti-heikkila/> 16.1.2023.
- Paju, Päivi 2006: *Megamässäilyllä Elintapasairaaksi: Vastuun Ja Syyllisyyden Rakentuminen Tyypin 2 Diabeteksen Ehkäisyä Käsittelevissä Sanomalehti uutisissa*. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.
- Partington, Alan, Duguid, Alison & Taylor, Charlotte 2013: *Patterns and Meanings in Discourse: Theory and Practice in Corpus-assisted Discourse Studies (CADS)*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pöllänen, Satu & Vartiainen, Marika 2006: *Tyypin 2 Diabetes Sanomalehti Keskisuomalaisessa Vuonna 2004*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston terveystieteen laitos.
- Ruckenstein, Minna 2017: *Suomi24-käyttäjäkyselyn tuloksia*. Citizen Mindscapes -hanke, Helsingin yliopisto. – <https://blogs.helsinki.fi/citizenmindscapes/2017/08/21/suomi24-kayttajakyselyn-tuloksia/>. 27.2.2023.
- Sapra, Amit & Bhandari, Priyanka 2022: *Diabetes Mellitus*. StatPearls. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.
- Sinclair, John 1991: *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023: *Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen*. 9.1.2023. – <https://stm.fi/terveyden-edistaminen>. 27.2.2023.
- Stubbs, Michael 1996. *Text and Corpus Analysis: Computer-assisted Studies of Language and Culture*. Oxford: Blackwell.
- 2001: *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. Malden: Blackwell.
- 2009: *The Search for Units of Meaning: A Tribute to John McHardy Sinclair (14 June 1933 - 13 March 2007)*. Germany: Univerität Trier.
- Suomi24 2023: Suomi24-keskustelufoorumien etusivu. – <https://www.suomi24.fi> 16.1.2023.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019: *Yleistietoa kansantaudeista*. – <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/yleistietoa-kansantaudeista> 9.12.2022.
- 2022. *Diabeteksen yleisyys*. – <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/diabetes/diabeteksen-yleisyys> 3.2.2023.
- Terveyskirjasto 2016a: *Diabetes mellitus*. – <https://www.terveyskirjasto.fi/Itt00539> 22.12.2022.
- 2016b: *Sairaus*. – <https://www.terveyskirjasto.fi/Itt03007> 31.3.2023.
- 2021: *Diabetes ("sokeritauti")*. – <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00011> 20.12.2022.
- 2022: *Autoimmuunisairaudet*. – <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00010> 27.3.2023.
- Tyrkkö, Jukka & Taavitsainen, Irma 2012: *Laajojen tekstimassojen luokitteluperusteita*. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi –tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 309–319. Helsinki: Gaudeamus.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Viikuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php> 10.1.2023.
- World Health Organization. 2022: *Diabetes*. https://www.who.int/health-topics/diabetes#tab=tab_1 – 12.12.2022.
- Wright, Kevin B., Sparks, Lisa & O'Hair, Dan 2013: *Health Communication in the 21st Century*. 2nd ed. England: Wiley-Blackwell.
- Yle Uutiset 2022: *Diabetes*. – <https://haku.yle.fi/?query=diabetes&type=article> 8.12.2022.

LIITTEET

LIITE 1

Noodin *diabetes* 100 merkitsevintä kollokaattia, niiden MI-testin arvot, kokonaisfrekvenssi sekä eroteltu frekvenssi (v= vasen, o= oikea).

sija	kollokaatti	MI	frekvenssi	frekvenssi v	frekvenssi o
1	AIKUINENIKÄ	4.13158	229	190	39
2	ESIASTE	4.13094	73	11	62
3	KAKKOSTYYPPI	4.12987	136	118	18
4	AIKUINENTYYPPI	4.11947	259	231	28
5	YKKÖNENTYYPPI	4.09087	355	295	60
6	MELLITUS	4.08680	54	5	49
7	KAKKONENTYYPPI	4.07964	1206	1044	162
8	TYYPIN	4.07401	427	377	50
9	TYYPPI	4.05250	2544	2153	391
10	RASKAUSAIKA	4.05117	192	168	24
11	II	4.05088	357	284	73
12	NUORUUSIKÄ	4.01018	66	57	9
13	TYPE	3.97653	209	185	24
14	SYNTY	3.94794	97	17	80
15	DAHLQVIST	3.92846	100	71	29
16	PUHJETA	3.91122	476	157	319
17	RÄJÄHTÄÄ	3.90949	52	6	46
18	I	3.90884	227	187	40
19	NRO	3.90506	73	3	70
20	SOKERITAUTI	3.89776	140	51	89
21	SUOJATA	3.86384	73	57	16
22	EHKÄISY	3.85895	83	19	64
23	SAIRASTAA	3.85531	601	309	292
24	PERIYTYÄ	3.85073	54	17	37
25	YLEISTYÄ	3.84885	116	21	95
26	SAIRASTUA	3.84810	1136	893	243
27	ISKEÄ	3.84214	79	23	56
28	DIAGNOSOIDA	3.83564	122	59	63
29	SYDÄNTAUTI	3.82376	139	60	79
30	ELINTASOSAIRAUS	3.82376	70	34	36
31	HOITO	3.79700	1335	223	1112
32	SYDÄNSAIRAUS	3.79078	173	71	102
33	SV	3.76931	78	22	56

34	AIHEUTTAJA	3.76406	71	12	59
35	PIILEVÄ	3.75101	58	46	12
36	VERENPAINETAUTI	3.74906	207	65	142
37	KEHITTYÄ	3.72485	155	57	98
38	DEMENTIA	3.71943	80	32	48
39	TMS	3.70512	70	16	54
40	LIIKALIHAVUUS	3.70347	92	66	26
41	RASVAMAKSA	3.69601	54	25	29
42	KAKKONEN	3.69448	64	19	45
43	LISÄSAIRAUUS	3.68811	71	29	42
44	SEPELVALTIMO- TAUTI	3.68003	105	44	61
45	UHATA	3.67754	75	19	56
46	YKKÖNEN	3.67176	54	18	36
47	EHKÄISTÄ	3.66283	161	115	46
48	ASTMA	3.65891	190	72	118
49	LIHAVUUS	3.65811	263	158	105
50	RISKI	3.65540	614	345	269
51	EPILEPSIA	3.65249	119	50	69
52	SUKU	3.64421	166	105	61
53	PARATA	3.63790	160	38	122
54	TAIPUMUS	3.63428	57	43	14
55	VERISUONITAUTI	3.62919	187	90	97
56	TODETA	3.61606	536	321	215
57	SYDÄNKOHTAUS	3.61467	109	53	56
58	REUMA	3.61431	128	52	76
59	VIITATA	3.61161	101	69	32
60	SUHTEEN	3.60695	74	23	51
61	VERISUONISAIRAUUS	3.60029	191	74	117
62	AIHEUTTAA	3.59553	1091	682	409
63	HANKKIA	3.59514	99	62	37
64	LISÄÄNTYÄ	3.59508	425	121	304
65	VAARA	3.59474	93	43	50
66	HOITOTASAPAINO	3.59009	91	24	67
67	ALTISTAA	3.58893	198	149	49
68	LIITTYÄ	3.57964	320	140	180
69	VERENPAIN	3.57760	430	179	251
70	ANNIKA	3.57378	148	88	60
71	SYÖPÄ	3.57211	509	248	261
72	JOHTAA	3.56972	161	103	58
73	ALZHEIMERIN	3.56073	60	22	38
74	MS	3.55935	174	57	117

75	ESIMERKIKSI	3.55446	268	202	66
76	KYSE	3.55424	185	125	60
77	HOITAA	3.55283	668	339	329
78	YLIPAINO	3.54887	505	275	230
79	PARANTAA	3.54692	208	132	76
80	KIRJA	3.54414	173	127	46
81	JNE	3.54295	363	114	249
82	KOSKEA	3.54199	51	25	26
83	OIRE	3.54145	384	140	244
84	ESIM	3.53728	478	386	92
85	YMS	3.53426	135	30	105
86	KELIAKIA	3.53426	117	44	73
87	HEIKKILÄ	3.53246	219	145	74
88	NÄKYÄ	3.53098	80	39	41
89	MYÖHEMMIN	3.52831	66	41	25
90	KALTAINEN	3.51564	63	5	58
91	SYDÄN	3.51097	570	171	399
92	YHTEYS	3.50856	258	155	103
93	PARANTUA	3.50673	118	57	61
94	VAIKKAPA	3.49778	71	56	15
95	ANTTI	3.48717	137	93	44
96	AUTOIMMUUNISAI- RAUS	3.47827	85	47	38
97	KILPIRAUHANEN	3.46733	157	67	90
98	METABOLINEN	3.46621	128	63	65
99	EPÄILLÄ	3.45561	86	65	21
100	VAI	3.45258	167	60	107